

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 76

Haziran 2020

Editör: Meral Sözen.

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel.

Web Sorumlusu: Can Deniz Balkaya, Ramazan Derin.

Web Teknik Destek: Burak Sarı.

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan.

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği.

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

EDİTÖRDEN.....	3
TOPLUMSAL FLAŞ BELLEK.....	5
GEL BİRBİRİMİZDE KENDİMİZİ ARAYALIM	14
MAVİ.....	16
SAKATLIK: YENİ BİR TARİH	18
Bölüm 8: Seks ve Evlilik	18
VİCDANIN REDDİ VE BİR AHLAKSIZLIK OLARAK AHLAKÇILIK.....	26
DİLEKÇE YAZIM TEKNİKLERİ	30
GOOGLE CHROME İÇİN BİRKAÇ EKLENTİ	33
İYİLİK VE SAKATLIK.....	37
BAŞKA BİR PENCEREDEN GELİN	42
EL-KOL HAREKETLERİYLE NESNE, ARGO TABİR, İDEOLOJİ, DUYGU VE YÖNLENDİRME İFADELERİ - 2	46
BEYAZ BASTON VE ERİŞİLEBİLİRLİK FESTİVALİNDEN İZLENİMLER 8	54

EDİTÖRDEN

76. sayımızdan merhabalar!

Gündemlerimiz o kadar yoğun, söyleyecek ve anlatacaklarımız o kadar çok ki ekibimiz ve konuk yazarlarımızla EEEH Dergi okuyucusuyla buluşmak için sabırsızlanıyoruz.

Son ayların en önemli gündemi, virüs salgını ve buna bağlı gelişmeler. “Zaten olağanüstü koşullardan geçiyoruz, engellilerle ilgili meselelere o kadar da takılmamak lazım” diyenlere karşı Engin Yılmaz, neden asıl tam da bu dönemde haklarımızı savunmamız gerektiğini açıklıyor.

Nasıl bu kadar ayrı düşebiliyoruz, en çok da kendimizle? Bu soruya Burak Sarı’nın bir cevabı var, bir de çağrısı. Bir denesek asla pişman olmayacağız gibi duruyor.

Bu çağrıya neden kulak vermeliyiz? Neden seslerimizi birleştirmeliyiz? Kendimiz olmamıza izin verilmeyişinin öyküsünü, konuk yazarımız Emre Duman’ın muhteşem anlatımından okuyalım.

Doğamızın yok sayılması yeni değil. Konunun seks ve evlilikle ilgili boyutu, “Sakatlık Yeni Bir Tarih” belgeselinin 8. bölümünde Pınar Yavuz’un çevirisiyle karşınızda.

Kimliğimizin uğradığı saldırılar karşısında sessiz kalmak şöyle dursun, bir başka çağrı, bir başkaldırı var sırada. Meral Sözen, haklarımız için vicdanı ve ahlakçılığı reddettiğini ilan ediyor açıkça.

İşlerimizi ricayla, minnetle, lütufla halletmeyeceksek hak ve hukuk zemininde yolumuzun dilekçelerle kesişmesi kaçınılmaz. Bir dilekçenin genel olarak nasıl yazılması gerektiğiyle ilgili açıklamalar Sevgi Mart’ın yazısında.

Teknik işlere girmişken, Can Deniz Balkaya’nın, “İnternet keyfimi feci şekilde arttırdı” dediği Google Chrome eklentileri için bilişim köşemize mutlaka bakın.

Felsefemiz, tekniğimiz tamam. Peki ya psikolojimiz? Konuk yazarımız Şeyma Bykrvay engel durumunun psikolojik iyilik haliyle iliŐkisini gerçekçi ve nesnel bir biçimde analiz ediyor.

Sanatın iyi gelmediği pek az insan, aydınlatmadığı pek az konu vardır herhalde. Gülcan Altun'un yazısında, "Gelin" adlı filmin çok boyutlu bir analizine ve samimi bir sohbete davetlisiniz.

Murat Kefeli'nin yazısında ise geçen ay başladığı betimlemelerin devamı olarak, duygu, davranış veya yönlendirme ifade eden el kol hareketlerinin neler olduğunu okuyabilirsiniz.

Festival köŐemizde de umudu okuyabileceğiniz satırlarıyla festival gönüllülerinin izlenimleri sizi bekliyor.

Temmuz ayında tekrar buluŐana dek umutla, dirençle, dayanıŐmayla kalın. Herkesin özgürce nefes alabildiği bir dünyayı beraber kuracağız.

TOPLUMSAL FLAŞ BELLEK

Dr. Engin Yılmaz

Engin_yilmaz@yahoo.com

Sayı: 76, Haziran 2020

Birkaç aylık aranın ardından merhabalar dostlar.

11 Mart'tan bu yana ülkemizde yaşadığımız pandemi süreci hepimizi öyle ya da böyle etkiledi. İnsanlar evlerine kapandı, esnek çalışma modelleri ortaya çıktı, kimimiz sağlığını kimileri hayatlarını yitirdi. Tüm bu süreçte de kitle örgütleri farklı refleksler geliştirdi. Örneğin biz Engelsiz Erişim Derneği olarak çok başarılı radyo programlarına imza attık. Canlı betimlemeler, söyleşiler, müzik yayınları, teknoloji ve yaşama dair sohbetler, anmalar bu programlardan yalnızca bazılarıydı.

Corona etkileri nispeten zayıflayıp vaka sayıları azalmaya başlayınca da 1 Haziran itibarıyla yeni normal diye abuk şekilde adlandırılan bir döneme geçtik. Maske ve mesafenin vazgeçilmez kurallar haline geldiği bir dönem. Haliyle 1 Haziran'la birlikte esnek çalışma modeli benimseyen birçok yapı da eski çalışma düzenlerine geri dönmeye başladı. Kamuda Mart ayında engelliler ve kronik hastalara verilen idari izin de ortadan kalkmış oldu. Kronik hastalar ve hamileler için süreç gevşetirse de engelliler için bu yazının yazıldığı ana dek yeni bir idari izin verilmemiş görünüyor.

1 haziranı takip eden günler de hiç de şaşırtıcı olmayan bir şey oldu. Birçok kör örgütünün çatısı olduğunu iddia eden Türkiye Körler Federasyonu hemen bir bildiri kaleme alarak Körlerin çok daha fazla etrafına dokunmak zorunda kaldığını, hijyen kurallarına yeterince dikkat edemeyeceğini, bu nedenle de idari izinlerinin devam etmesi gerektiğini beyan etti. Başka gruplar da gerek Change org kampanyaları gerekse sosyal medya çalışmalarıyla benzer talepleri dillendirip desteklediler. Şaşırtıcı değil diyorum, çünkü ülkemizde ve dünyada sakat örgütlerinin bir kısmının hak olarak ortaya koydukları talepler benzer nitelikler taşıyor. Otobüs, uçak, gemi ve trenlerde indirimler, ders ve sınavlardan muafiyet, artı kontenjan, erken emeklilik, her alanda öncelik vs. Tüm bu taleplerin dayandığı mantık çok net, Engelli bireyler sakatlıkları nedeniyle

yeti eksikliğine sahiptir ve bu eksiklik onları toplumda daha yoksul, daha güçsüz, daha dezavantajlı hale getirmiştir. Sosyal devletin amacı de bu dezavantajları ortadan kaldırabilmek için pozitif ayrımcılığa varabilen önlemler almak olmalıdır. Bu mantıkla bakıldığında Federasyon ve geniş bir sakat kitlesinin Salgın sürecinde İdari izni hararetle desteklemesi oldukça tutarlı bir durum.

Engelsiz Erişim grup olarak kurulalı tam 15 yıl olmuş. O günden bugüne halen bizlerle devam edenler olduğu gibi yeni arkadaşlar da aramıza katıldı. Birçok şey değişti elbette, ama temel kuruluş felsefemiz değişmedi. Kişiyi engelli yapan şey toplumsal düzenlemeler, önyargılar ve çevresel faktörlerdir. Bu inancın önemi şuydu: Eğer bu engellemeler ortadan kaldırılabilirse, Fiziksel veya bilişsel durumlarımız yalnızca birer yeti farkı haline gelir. Sosyal modelin de ötesine geçen bu paradigma değişimi, hak ve sorumlulukları da yeniden tanımlamamızı gerektiriyordu. O nedenle Engelsiz Erişim felsefesi hiçbir zaman indirim, muafiyet tarzı talepleri öncelemedi. Bunun yerine erişilebilirlik kavramını denkleme sokmak istedi. İşte adımızın içinde yer alan erişim, aslında bizi engelleyen faktörlerin nasıl ortadan kaldırılabilceğini anlamaya ve anlatmaya çalışan tüm süreci ortaya koyan bir kelime. Daha doğrusu bir kelimedden çok daha fazlası.

Tıpkı bu yazının asıl konusu olan İdari izin talebinin basit bir talepten daha fazlası olduğu gibi. Hepimizin içten içe beklediği bu talep dillendirildiğinde, Beni çok mutlu eden bir şey oldu, Engelsiz Erişim üyesi hemen herkes aynı anda aynı refleksi verdi: böyle bir talep kabul edilemezdi ve karşı çıkılacak bir şey yapılmalıydı. Bu refleksin nedenlerini irdelediğimizde İki temel tehlikenin bizleri kaygılandırıldığını gördüm. Bunlardan ilki Federasyonun söylemindeki toplumsal korkutucu sonuçtu: Körleri potansiyel olarak virüs bulaşacak veya bulaştıracak bir kaynak gibi görmek ve göstermek. Körler daha fazla dokunuyordu, hijyenlerine dikkat edemezlerdi, öyleyse işe de gitmemelilerdi. Yıllardır ama az, ama çok toplumsal önyargıları değiştirmek için uğraşırken, bu konuda ancak milimle yol alabilirken, bu söylemin toplum kesimlerinde iyice yayıldığını bir düşünün. Şu ana kadar elde edilen birçok kazanımın ortadan kalkması için bundan daha güzel bir gerekçe mümkün mü? 65 yaş üstü insanları sokakta görüp olmadık saygısız davranışlarda bulunanları beraberce gözlemlemişken, Bunun kat be katına maruz kalma tehlikesi sanırım ortak ve güçlü bir tepki vermemizdeki birinci nedendi.

İkinci önemli neden ise esasında birinci sebebin kurum hafızalarına işleyecek ve değiştirilmesi hiç de kolay olmayacak korkutucu sonuçlarına ilişkin kaygılarımızdı. Çatı örgütünüz olduğunu iddia eden bir kurum Körleri kolay virüs bulaşacak ve bulaştıracak bir tehlike şeklinde açıkça ifade ettiğinde, her gün ilişki içinde bulunduğumuz ulaşım, istihdam, sanat, eğlence, beslenme gibi alanlarda bizi nelerin bekleyebileceğini bir hayal edin. Yeni işe başvuran birine, “Sizin sağlığınıza gereği gibi koruma alt yapımız bulunmadığından başvurunuzun reddine...” diye bir yanıt şaşırtıcı olur mu? Parasını ödeyip gitmek istediğiniz bir otelin sağlık nedenleriyle rezervasyonunuzu iptal etmesi, çok mu uçuk bir komplo teorisi sizce? Bildiğiniz gibi Devlet Demir yolları bu süreçte tüm indirimli ve ücretsiz biletleri iptal etti. Üstüne üstlük tekerlekli sandalyeli yolcuları biletli olsalar bile trenlere almadıklarına ilişkin iddialar var. Görme Engelli bir arkadaşımız kör olduğu için tren bileti alamayacağını söylediğini yazdı geçenlerde. Her Ne kadar TCDD çağrı merkezi böyle bir şey olmadığını söylese de uygulamada nelerin yaşanacağını kim bilebilir? Sorun da bu zaten. Bir kez böyle söylemler yaygınlaştığında, Tıpkı banka süreçlerinde olduğu gibi, her tren yolculuğunda yeni bir kendimizi kanıtlama, yolculuk yapabileceğimizi anlatma çabası bizi beklerse ne yapacağız? Spor ve eğlence merkezlerinde şu an bile tek başına girişimizde bin bir engel çıkarılırken Federasyonun söylemleri tarzı çabaların buna nasıl hizmet edeceğini düşünüyoruz? Sonuçta sırf birkaç hafta daha izin kullanmak uğruna ne tür eşitsizliklerin yeniden üretilmesine kapı araladığımızı bir tasavvur edin.

Temel olarak ortaya koymaya gayret ettiğim bu iki birbirine bağlı durum meseleye Engelsiz Erişim olarak bir karşı yazı yazmamızla sonuçlandı. Buradan, tekrar akıntıya karşı kürek çekme pahasına da olsa bu yazıyı hazırlayan, üzerine düşünen, irade koyan tüm arkadaşlarıma tekrar minnetlerimi iletiyorum. İyi ki bir arada Engelsiz Erişim felsefesine sahip çıktık. İşin umut veren ve sevindirici tarafı Engelsiz Erişim üyesi olmayan pek çok arkadaşımızın da bizimle benzer kaygıları paylaşarak açıklamamıza destek vermeleri oldu. Bu da bir şeyleri dönüştürme yolunda yol kat ettiğimizi gösteriyor ki, çok önemli bir haber bizler için.

Diğer taraftan tam da beklendiği gibi büyük bir kesim de açıklamalarımıza karşı durdu. Kimisi bunu doğrudan açıkça dile getirirken, kimisi dolaylı yollardan, imalarla ortaya koymayı tercih etti. Gelen eleştiriler 4 temel başlıkta toplandı.

Bunlardan ilki ve en çok söyleneni engellilerin virüse daha az maruz kalmasıyla ilgili idari amirlerin almasını önerdiğimiz somut çözüm önerilerine yönelikti. Temelde karşıt görüşteki arkadaşlarımız, söz konusu tedbirleri bugüne dek almayan kişilerin, engellilere olur olmadık yerde dokunanların bugün nasıl olup da birden çözüm önerilerini uygulayacağını sorguladı. Öyle ya, gökten başlarına taş mı yağacaktı da birden bizimle empati kurup çözüm önerilerimize destek vereceklerdi?

İkinci eleştiri daha çok dolaylı yoldan iletilen bir şey oldu. Bazı arkadaşlarımız iş yerlerinde zaten mobing tarzı davranışlara maruz kaldıklarını, Engelsiz Erişim olarak böyle bir açıklama yaparak iş yerlerinin takındıkları tavırları haklı gösterebilecek argümanlar üretmesine zemin hazırladığımızı iddia edip bize olan kırgınlıklarını ifade etiler. Buradaki en temel eleştiri, idare karşısında bireyleri yalnız ve çaresiz bıraktığımızı yönelik söylemler oldu.

Üçüncü eleştiri bence komikti ama birden fazla kişi tarafından dile getirildiği için, buraya almak istedim. 1 Haziran öncesi Engellilerin işe gidişleriyle ilgili neden açıklama yapmadığımız sorgulandı. Bu, örgütsel refleksten uzak olduğumuz şeklinde yorumlandı.

Dördüncü ve en az iyi niyetli bulduğumuz eleştiri ise, bu söylem sonrası herhangi bir kör birey Corona virüsten etkilendiğinde, bunun vicdani sorumluluğunun bize ait olduğu savıydı. Ve dendi ki, “hiçbir ilke insan sağlığından daha değerli değildir”. Yani kısaca bizim insan sağlığını hiçe saydığımızı kadar geldi iş.

Şimdi gelin tüm bu eleştirileri teker teker yanıtlamaya çalışalım birlikte.

Bugüne kadar İhmal Edilen Çözümler Neden Şimdi Dikkate Alınsın?

Her şeyden önce şunun altını çizelim: Zaman zaman belki körler daha fazla dokunmak zorunda kalıyor olabilir fakat dokundukları zaman hijyen kurallarına uyamayacakları tamamen bir yanılgı ve yanıltmacadır. Salt idari izin uğruna engellileri bu derece kendini kontrolden uzak, aciz, zavallı göstermek hiçbirimize bir şey kazandırmayacaktır. Ayrıca bireysel olarak Corona sürecinde değişik nedenlerle sürekli dışarı çıkmak durumunda kalan biri olarak gerçekten bu iddiayı test ettim. Ve şunu gördüm ki, doğru baston kullandığımızda Çok daha fazla fiziksel temas içinde bulunduğumuz savı da pek doğru değil. En son yaptığım Ümraniye Üsküdar arası

yolculuğumda fazla dokunduğum iki yer asansör ve sesli ışık düğmesi oldu diyebilirim. Bunu da metroya biner binmez elimi dezenfekte ederek aşmış oldum. Kola girme meselesinde ise, evet zaman zaman karşıdan karşıya geçerken gibi durumlarda birinin kolumuza girmesi veya bizim onun koluna girmemiz olası bir durum. Ama adı üzerinde dirsekten bir temas söz konusu ve böyle bir temas sonrasında da kendini bilen kişi kolonya veya başka bir dezenfektanla oto koruma sağlayabilir ya da eldiven kullanır vs. Yani Tüm bu olası dokunma kaynaklı riskler birey tarafından gayet yönetilebilir durumdadır. En azından Bunu yöneteceğine inanan insanları zorla, “yetersizsin” bataklığına sokmak yapılacak en büyük yanlış.

Buna karşın eğer bir önlem gerekiyorsa, en az birey kadar elbette İş yerleri, toplum da bazı önlemleri almak durumunda ve biz bunlara yalnızca kısaca değinmeyi tercih ettik. Sebebi ise her kişi ve durum için farklılaşmış çözümleri dışlamamaktı. Ona rağmen dahi, bugüne kadar alınmayan önlemlerin şimdi neden alınacağı suçlamasıyla karşılaştık. İşte bu sorunun çok güzel bir yanıtı var: Toplumsal flaş bellek. O da ne diyenler için Flaş Bellek kavramını açıklayalım. Psikolojik bir terimden söz ediyorum. Flaş Bellek aslında bir otobiyografik hafıza türü. Çok şaşırtıcı veya şok edici bir olayı öğrendiğimizde, öğrendiğimiz anla ilgili zihnimiz bir fotoğraf çeker ve o anı çok iyi hatırlarız. Hatırladığımız şey olayın kendisinden çok öğrendiğimiz anı kapsar. Bu yüzden bir otobiyografik hafıza türüdür flaş bellek. Örneğin, 15 Temmuz’u, 11 eylül, Turgut Özal’ın ölümünü öğrendiğiniz anı düşünün. O an neredeydiniz? Ne yapıyordunuz? Kimden öğrendiniz? Ne Hissettiniz? Sonra ne yaptınız? Yapılan araştırmalar olayın kendisinden çok öğrenme anının insan zihninde bir flaş gibi öne çıktığını ve o dönem anımsanan bilgilerin genellikle doğru olduğunu ortaya koyuyor. Bunu bireysel şok edici olaylarınıza da uyarlayabilirsiniz. Örneğin bir yakınınızı kaybettiğiniz an, ya da üniversite sınavını kazandığımızı öğrendiğiniz dakika. Herkes için farklı durumlar olabilir. Ortak olan böylesine beklenmedik bir şey öğrendiğiniz zaman zihninizi bir flaş gibi belleğine kazıdığı anların öyle kolay kolay unutulmadığıdır.

Bunu pandemiye uyarlıysak şunu göreceğiz. Hepimiz aradan 30 40 yıl geçse bile mart Haziran 2020 arasına neler olduğunu mart Haziran 2018 tarihinde veya mart Haziran 2022 tarihinde neler olduğundan çok çok daha iyi anımsayacağız. Çünkü beklenmedik bir durumla karşı karşıyayız. Her günkü rutinlerimizin alt üst olduğu Bahar’ın bir iki sayı önce yazdığı gibi travmatik bir süreci yaşadık hep birlikte.

Yukarıda da kısaca değindiğim üzere, Flaş belleğin 5 temel etmeni var. O an neredeydik, ne yapıyorduk, Kimden Öğrendik, Ne hissettik ve sonrasında neler oldu. Pandemi Sürecinde de bu elementleri toplumsal olarak yaşamadık mı? 3 aylık süreci geçirdiğimiz evimizi ve yaptıklarımızı kolay kolay unutmayacağız. Sağlık bakanımız muhtemelen Cumhuriyet tarihinin en çok akılda kalan sağlık bakanı olacak. Haber izleme ve sosyal medyayı Corona amaçlı takip oranı her zamankinden çok daha fazla. Şimdi ne olacak sorusunu hiç bu kadar çok sormadık ve düşünmedik belki de. Kaygılarımız, korkularımız, özlem ve meraklarımız kolay kolay unutulabilir mi? Bu da süreçte kimin ne dediğini, nasıl tepkiler verdiğini zihnimizin flaş belleğine kaydettiğimiz anlamına geliyor. Tam da o sebeple, böyle zamanlarda belirli olaylara kimlerin nasıl refleksler verdiği de aklımıza referans olacak şekilde beynimize kazanabilir.

Peki Bir kişi Engelli kavramını düşündüğü zaman beynindeki fotoğrafa baktığında ne göreceksiniz? İdari izin talebini mi, üretime eşit katılmak isteyenlerin çözüm önerilerini mi? İşte karar vermemiz gereken buydu tam olarak. Evet benzer çözüm önerilerini Daha önce de dile getirmiş olabiliriz. Fakat Nasıl ki 14 Temmuz 2016 günü ne yaptığımızı hatırlama olasılığımız ertesi günden çok çok daha azsa, 2020 yılında dile getirilen çözüm önerilerinin akılda kalması ve uygulanması için fırsat oluşması ihtimali de o kadar yüksek.

Tam da bu yüzden böyle zamanlarda kurumların, kişilerin, grupların nerede, nasıl durdukları, neler önerdikleri her zamankinden çok daha fazla önem kazanıyor. Çözümlerimiz yine uygulanmayabilir, ama uygulanabilmesi için daha büyük bir zemin kazanma ihtimali kıyaslanmayacak derecede yüksek. Öte taraftan Federasyon gibi daha geniş kitlelerin görüşleri ve talepleri de maalesef daha çok akılda kalacak. Bu söylemlerin kısa vadeli kazanımları ise uzun vadede bize çok daha fazlasını kaybettirebilir, işte biz onun mücadelesini verdik, veriyoruz.

Bir başka nokta daha var: Nasılsa önerdiğimiz çözümleri uygulamayacaklar görüşünün alternatifi o zaman kamusal alanın dışına atalım kendimizi olmamalı. Bunları nasıl uygulatabileceğimizin yollarını araştırıp ona göre bir lobi yapmak olmalı. Zaten biz hijyene de dikkat edemeyiz gelmeyelim işe demek bu çözümlerin uygulanmasının imkânsız olduğunu peşinen, denemeden kabul etmek anlamı da taşıyor.

Bireyleri yalnız mı Bırakıyoruz?

Bazı dostlarımızın bize ilettikleri endişe ve eleştirilerden birisi de kaleme aldığımız açıklamanın zaten ayrımcı davranışlarda bulunan iş yerlerinin bir nevi ekmeğine yağ sürdüğü ve bizim engelli bireylere yeterince sahip çıkmadığımız yönündeydi. Yani bir işyeri bu açıklamayı kullanarak türlü bahanelerle personeline ayrımcı davranışlarda bulunabilir mi acaba diye bir soralım. Tabii mümkün, ama şöyle bir gerçek var. Engellilerin uğradıkları mobbing tarzı muamelelerin birçoğu çok çalıştırmaktan değil, aksine hiç çalıştırmama, ona uygun işi vermeme, yetenek ve yetilerinin altında işler verme gibi durumlardan kaynaklanıyor. Birçok müdür veya işveren, engelli bireyleri sırf kontenjan ve zorunluluklar nedeniyle ses çıkarmadan çalıştırıyor.

Bilimsel bulgular olmadan kulaktan dolma iddialarla Engellinin sağlık koşullarının çalışmak için yeterli olmadığını savunmak, riskin fazlalığını öne sürmek, tam aksine, iş veren ve yönetici konumunda olanların, mobbing uyguluyorlarsa “Bak ben dememiş miydin” sözlerinden öte bir kazanıma yol açmayacaktır.

Ayrıca biz açıklamamızın hiçbir yerinde bireylere doğrudan söz söylemedik. Çünkü mesele hem bireysel değil hem de her kurumun kendi şartları farklı. Çözümleri de farklı. Kurumların çoğu daha yeni normal denen sürece nasıl uyum sağlayacaklarına karar verebilmiş değil. O yüzden personelin çalışmasındaki rotasyon, esneklik kurum ve bireyin arasındaki bir karar. Fakat genellemeler yapmak, böyle esnek çözümlerin de önünü tıkayan bir şey.

Neden Daha önce Bir şey Yapmadık?

Madem bu konuda samimiydik, O zaman ne diye 1 Haziran öncesi bir şey yapmadık. Her şeyden önce 1 Haziran öncesi örgüt olarak Corona süreciyle ilgili bir çalışma yapmadığımız gerçeği yansıtmıyor. İki oturumluk Kemal Özceyhan Seminerinde Evde ve dışarı çıktığımızda alabileceğimiz önlemleri, korunma yöntemlerini saatlerce tartıştık ve bunu hem dünyaya seslene koyduk, hem radyomuzda sürekli döndürdük. Yetmedi 15 Adet canlı betimleme çalışmasıyla, müzelerden film ve dizi karakterlerine, spor hareketlerinden Antik Yunan heykellerine kadar insanları farklı lezzetlerle buluşturduk. Radyo Engelsiz Erişimi çok aktif kullanıp birbirinden renkli ve eğitici programlar gerçekleştirdik. Görme engelli birinin kendi başına nasıl maske yapabileceğine kadar eğitici videolar hazırladık, yayınladık. 11 Mayıs

haftasındaki#EngellenmekIstemiyoruz Tweet etkinliğimiz bir hafta boyunca devam etti ve farklı temalarda yüzlerce katılım sağlandı. Yazının başında da belirttim, her örgüt farklı refleksler gösterdi tabi ki, bir tek biz bir şeyler yaptık gibi bir iddiamız yok. ama yapılanları görmeden yorum yapma eğilimine sahip olduğunu gördüğüm için bu satırları yazıyorum.

İşin bir başka boyutu daha var. Mart haziran döneminde, Tüm kamu kuruluşlarında resmi olarak esnek çalışma modeli kabul edilmişken, herkesin evde kalması teşvik edilirken, bizlerden “Hayır Engelliler özellikle” çalışsın gibi bir açıklama bekleniyorsa, bunu diyen arkadaşlara mazoşizm ile aktivizmi karıştırmamalarını önermek durumundayım. Bizler Engellilere eşit muameleyi savunduk ve savunuyoruz. Herkesin evde kalmaya teşvik edildiği dönemde Engellilerin sokağa çıkmasını savunmakla, Herkesin işe gittiği dönemde engellilerin evde kalması gerektiğini söylemek arasında bizce bir fark yok. Biz diyoruz ki, risk yüksekse engelliler için de yüksek, Risk yönetilebilir dereceye düştüyse, engelliler için de durum aynı görülmeli.

Ayrıca Bizzat engelliler daha çok virüsü bulaştırma riskine sahiptir temalı bir açıklamayı yapan ve bizi temsil ettiğini söyleyen kurum varken, Bu açıklamaya tepki verdiğimizde, Neden daha önce bu tepkiyi vermediniz demenin mantığını hakikaten anlamakta güçlük çekiyorum. Bizler doğrudan körleri biçare göstermeye yönelik söyleme tepki verdik. Öncesinde de evde ve sokakta neler yapılabileceğine ilişkin somut önerileri zaten paylaşmıştık. Birisi “Engelliler daha çok virüs bulaştırabilir, temizliğine de dikkat edemez” gibi bir söylemde bulunmadan, “Engelliler virüs bulaştırmazlar” şeklinde bir açıklama yapmak, boşu boşuna toplumda tersi bir algının oluşmasına da neden olabilirdi. Biz ateş olmayan yerden duman çıkarmak istemedik, ama maalesef o ateşi toplum değil, doğrudan kendi üst örgütümüz olduklarını iddia edenler yaktılar.

Engellilerin Sağlığını hiçe mi sayıyoruz?

Esasında, iyi niyetli bulamadığımız böyle sözlere yanıt vermek bile onu meşru kılıyor ve doğru değil. Aslen beklemiyor da değildik bunları, ama yine de üzülmedik desek yalan olur. İki şey söylemek yeterli olacak konuyla ilgili zannımca. Birincisi, eğer bu süreç sonunda Her birey gibi Kör bireyler de Corona sürecinden zarar göreceksen, Bunda normalleşme sürecinin neden bu kadar erken başlatıldığını, bu noktada karar vericileri sorumlu tutmayanların bizleri günah keçisi ilan etmeleri kendileri açısından oldukça faydalı olabilir, ama tarih önünde kimin haklı olacağı

ortaya çıkacağından vicdanımız rahat. Eğer bu kadar vicdani muhasebe içindeyssek, 40 kişilik bir üye sayısı olan örgüt yerine asıl karar vericileri de cesaretle eleştirebilme gücünü kendimizde bulmamız gerekiyor.

İkincisi Bugüne kadar engellilere ayrımcı politikalar uygulayan bankalar, noterler, hava yolları, spor merkezleri hep aynı bahanenin altına sığındılar: “Sizin için güvenli ve sağlıklı değil. Sizin sorumluluğunuzu alamayız”. Bu durumda Engellilere bozuk kaldırımlara rağmen dışarı çık dediğimizde ve kaldırım yerine yola inmesi nedeniyle bir engelliye araba çarptığında da sorumlu dışarı çık diyen bizler olacağız bozuk kaldırımlar değil. Bankada şahitsiz işlem için uğraşırken, bir engellinin başına finansal bir şey geldiğinde de sorumlu bağımsız işlemleri savunan bizler olacağız bu bakış açısıyla. Bir kadın gece yarısı sokakta iken tacize uğrarsa, bunun sorumlusu aynı bakış açısına göre tacizci değil, herkesin her saatle güvenle dışarı çıkmasını savunan kişiler olacak. Yani bu işin sonu yok.

Bizler engelli bireyin kişisel önlemlerini alarak herkes kadar risk taşıyarak işine ve istediği yere gitmesi gerektiğini savunuyoruz. Hiç risk yok demek kimse için mümkün değilken, engelli için de mümkün değil. Salt engelli olmak riski arttırır demek de toplumsal önyargıları beslemekten öte bir kazanım sağlamayan, ayrıca da doğru olmayan bir durum. Fakat bir kimse kendisini daha fazla risk altında hissedebilir ve buna saygı duymak, onun riskini en aza indirmek de bireyin değil onu işe çağıran kurumların sorumluluğu meseleye böyle bakmak bizi daha doğru bir noktaya taşır. Fakat bir kimsenin kendini daha fazla risk altında hissetmesi, bunu yeti farklarına bağlayıp durumu herkese genellemesi anlamına gelmemeli. İşte biz Engelsiz Erişim olarak federasyon ve örgütlerin genellemeler yoluyla engellileri daha aciz, daha güçsüz, daha kontrolsüz gösteren ve bu yolla gerek toplumsal gerek kurumsal önyargıları, eşitsizlikleri yeniden üreten yaklaşımlarına karşı bayrak açtık. Çünkü bizler için eşit, erişilebilir engelsiz yaşam, eşit haklar kadar eşit sorumlulukları da almak, toplumun yükünü eşitçe paylaşabilmek için adımlar atmak anlamına da geliyor.

GEL BİRBİRİMİZDE KENDİMİZİ ARAYALIM

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 76, Haziran 2020

En çok kalabalıklarda yalnızdır insan. Kalabalıklarda bulur kendini, kalabalıklarda kaybeder. En çok da kalabalıklarda yalnızlaşır. Çünkü karşısında tepeden tırnağa aynılaşmış bir insan yığını vardır. Kendi benliğini savunmadan kocaman geleneklerin ardına sığınan bir topluluk, kocaman bir güruhun tek tipleşmesinden başka bir şey değildir. İşte böyle bir kitle karşısında tamamen yalnızsındır. Sen ve o. Bir üçüncü yok.

Yüz yıllar öncesinin şartlarında oluşturulmuş ne varsa, bu gün hiçbir anlam ifade etmediği halde onun yılmaz savaşı olurlar. Kendi köklerini bürüyen ayırık otlarına sıkı sıkı sarılırlar. Kendilerini çürüteceğinin farkına bile varmadan. Her şeyi kurallar içinde yaparlar. Başkaları gibi yaşar, başkaları gibi yer içer, başkaları gibi sevişirler. Ve zamanla çürümeye başlarlar. İçlerindeki taze fidan başkaldırdıkça ayırık otlarıyla baskırlar onu. Korkarlar içlerinden doğan kendilerinin kalabalıklarca kabul edilmiş kendilerini yok edeceğinden. Korktukça sarılırlar zararlı otlara ve artık kendileri değildirler. Heyecanları sahtedir. Aşkları, gülüşleri.. Onlar için çizilmiş bir çerçevenin içerisinde nitelikli ağacı oynarlar. Meyve verirler. Sürekli başkalarının midesini besleyen meyveleriyle övünürler. Oysa kendi özsuyuyla yetişmemiş o meyvelerin tadı en çok kendilerinin midesini bulandırır. Ömürleri gizliden gizliye yaşadıkları hayata küfretmekle geçer ama dışarıda o hayatın yılmaz savunucusudurlar. Yanlış köklere tutundukları için çelişkiler arasında yıpranıp dururlar.

Evet, yine anlatmak istediğim şeyden önce sağlam bir iç dökme faslı yaptım biliyorum. Aslında anlatmak istediğim tam da yukarıda yazdıklarım ama böyle gönderirsem yazı kurulu, “Bunun engellilikle ne alakası var” diye beni şutlar. O zaman bir demet alaka verelim size.

Neden farklılıklarımızla eşit bir yaşam istememiz, aynı farklılıkları paylaştığımız insanların tepkisini çekiyor? Yüzyıllar boyu bilinçsizce dilden dile taşınan ayrımcı ifadelerle karşı çıktığımızda ilk tepki verenler niye bizim içimizden çıkıyor? Tam da burada gördüğümüz ayırık

otlarının sahiplenilme durumu. Yıllarca ayırık otları köklerimizde durmuş, zarar vermiş ama onları temizlemek kimsenin aklına gelmemiş. Bunu ilk akıl eden de kendi türünün gazabına uğramış. Çünkü yararlı bir şey bile olsa rutinin dışına çıkılmış. Çünkü bunun doğruluğunu kabul etse bile yalnızlaşmaktan, konfor alanını terk etmekten korkuyor. Çünkü zararlı da olsa ayırık otları o anlık gövdesini ısıtıyor. İşte bütün mesele bu.

Bugünün geçici konforu için sağlıklı ve özgür bir yaşamı reddetmek. Ağaçken ayırık otuna boyun eğmek. Kendi varoluşunu yok sayıp ayırık otu gibi yaşamaya çalışmak. Kendisine ayırık otunun zarar verdiği farklı türdeki çiçekleri değil ayırık otunu savunmak. Bir kerecik ayırık otları üzerine kafa yorsak, birkaçını koparıp sonucunu görsek, kendi içimizdeki fidanın yeşermesine katkıda bulunsak, onu kendi istediğimiz şekilde sulasak, istediği gibi yetiştirsek olmaz mı? Şöyle kendimizi içinde yalnız hissetmediğimiz, farklılıklarımızla bir arada olduğumuz büyük bir orman yaratsak. Denemekten ne çıkar? Belki o zaman mesafeyi daha çok kısaltmış oluruz büyük hasretimizle. O zaman tanıdık ve güzel dizelerle veda edeyim.

Bildiklerinizi yüzleştirin hayatla

İşte o zaman anlarsınız...

MAVİ

Emre Duman

emreduman57.ed@gmail.com

Sayı: 76, Haziran 2020

On beş yaşındayım, adım Tufan. Her günkü gibi okul servisini bekliyordum. Okul servisi geldiğinde, o kulak çınlatan kornasını çalmaya başladı. Yerimden kıpırdayamıyordum o korna sesi yüzünden, sadece yere eğilip kulaklarımı kapatabiliyordum. Hostes aşağı indi ve kolumdan sertçe tuttu. Bana bağırarak “Her sabah seni beklemek zorunda değiliz Tufan. Tufan yüzüme bak. Kime diyorum baksana yüzüme.” diyordu. Bakamıyordum yüzüne, istesem de olmuyordu. Kolumdan sertçe tuttu ve beni servisin içine götürdü. Servisin içinde tüm akranlarım bana bakıp gülüyorlardı. Parmak uçlarımda yürüyerek koltuğuma gittim. Koltuğuma oturdum ve bekledim. Beni bu sefer kim üzecek diye bekledim. Hostes tekrar geldi, bana bir zarf verdi. Elimi uzatamadım ilk başta, bana “Tufan al şunu hemen, seninle uğraşamam!” diye bağırana kadar. Titreyerek elimi uzattım, zarfı aldım. Servisten inip sınıfıma doğru gidecektim. Okulumun bahçesinde bugün bir değişiklik vardı. Rengârenk rüzgârgülleri koymuşlardı okulunun bahçesine. O rüzgârgüllerini izliyordum anlamsız bir şekilde. Ben de anlam veremiyordum ama kendimi rüzgârgülüne bakmaktan alamıyordum. Arkadan zil çaldı, sınıfa gitmem gerekiyordu ama rüzgârgülüne bakmaktan kendimi alamıyordum. Arkamdan bir ses geldi, “Tufan, hala ne arıyorsun burada? Hemen dersine git.” diye bağırmıştı nöbetçi öğretmen. Bakamadım nöbetçi öğretmene, sadece rüzgârgülünü izliyordum. Yanıma yaklaştı ve kolumdan tuttu, “Kime diyorum ben, hemen dersine git.” dedi. Beni kolumdan tutarak sınıfımın önüne kadar getirdi. Sınıfımın kapısını çaldım. Öğretmenim “Gir.” dedi ve korkarak kapıyı açtım. Öğretmenim bana alaycı bir bakışla “Tufan neredesin sen? Her gün geç kalıyorsun. Yüzüme bak benim Tufan!” dedi. Bakamıyorum. Neden kimse beni anlamıyor ki?

Öğretmenimin alaycı bakışları şimdi daha sert bir bakışa döndü. Bana bağırarak “Tufan hemen müdür yardımcısına git, izin kâğıdı al!” dedi. Çok korktum o an ama ses çıkaramadım. Tüm akranlarım kendi aralarında fısıldaşıp bana gülüyordu. Yapacak bir şey yoktu, arkamı döndüm ve beni bu okulda anlayan tek kişinin yanına izin kâğıdı almak için gittim. Kapısı açıktı,

ben de utanarak girdim içeri. Kısık bir tonda “Öğretmenim beni derse almadı, izin kâğıdı alabilir miyim?” dedim. Sesim çok titriyordu, elimde değildi bazı şeyleri kontrol edebilmek. Müdür yardımcım beni anlıyordu, bana hiç kızmamıştı. Bazı şeyleri kontrol edemediğimi biliyordu. İzin kâğıdını bana verdi ve oradan yavaşça ayrıldım. Sınıfımın kapısını tekrar çaldım, öğretmenim “Gir.” dedi. Kapıyı açtım ve izin kâğıdını uzattım. Elim titriyordu korkudan, bu sınıftaki kimse beni anlamıyordu. Öğretmenim izin kâğıdını aldı ve eliyle sıramı gösterdi. Sırama doğru gidiyordum, yanından geçtiğim her kişi benimle dalga geçiyordu. Sırama oturdum ve eşyalarımı simetrik bir şekilde dizdim. Sıra arkadaşım bilerek defterimi yana kaydırıp duruyordu. Tüm eşyalarım simetrik olmadığı sürece dersi dinleyemiyordum. Sonunda ders bitti, o kadar zor oluyor ki dersi dinlemek. Sınıftan hiç ayrılmıyorum geç kalmamak için, sıramda oturuyorum. Defterimi açıyorum ve kimsenin çizemediği kadar kusursuz bir resim çiziyorum. Bugüne kadar çizdiğim resimlerin hepsi aynı, mavi bir ışık. Annem demişti bana, mavi ışık beni temsil ediyormuş. Ben de o günden beridir sadece mavi ışık çiziyorum. Annem ve babam, beni anlayabiliyorlar. İnsanlar bana hep hasta gözüyle bakıyorlar ama ben hasta değilim, sadece otizmliyim. Okulum bu şekilde sona eriyor. Servisime geç kalmamak için çok uğraşıyorum. Geç kalırsam çok kızıyorlar bana. Neyse ki bugün geç kalmadım, koltuğuma erkenden oturdum. Hostes kemerimi bağlamak için yanıma geldi. Kemerimi bağlamak için omzuma dokundu, işte bana dokunduğu an omzumu geri çektim. “Dokunmayın bana, rahatsız oluyorum.” diyemiyordum. Hostes zorla kemerimi taktı. Yoldayken mavi arabaları sayıyordum. Bir, iki, üç, dört derken evime gelmişim. Hostes bana “Tufan, hadi geldik. Tufan, hadi hızlı, duymuyor musun beni?” dedi. Neden sürekli bana bağıriyorsunuz?

Servisten zorla indirdi beni. Apartmanın üst katlarına baktım, annem bana el sallıyordu. Evime gittim ve annem bana sarıldı. Gün boyunca geçen en güzel an, işte o andı. “Bana hep sarıl anne.” demek istiyordum ama demedim... Üstümü çıkardım ve ödevlerimi yaptım. Benim bir günüm böyle geçiyor, insanlar beni anlamıyor. Düşündüklerimi bir söyleyebilsem...

SAKATLIK: YENİ BİR TARİH

Bölüm 8: Seks ve Evlilik

Çeviren: Pınar Yavuz

pinyav@gmail.com

Sayı: 76, Haziran 2020

Sunan: Peter White

Akademik Danışman: David Turner

Yapımcı: Elizabeth Burke, Loftus Media

www.loftusmedia.co.uk

BBC Radyo 4

5 Haziran Çarşamba 2013, 13.45

7 Haziran Cuma 20.00'de tekrar

Peter White

1950'lerde gittiğim körler okulu bir erkek okuluymuştu. Kızların kabul edilmesi 80'lerde başladı ve büyük tartışmaları da beraberinde getirdi. Korkunç sonuçlar önceden kestirilmişti ve gerçekten de beklendiği gibi ilk hamilelik uzak değildi. Karma eğitimle okulun benim devam ettiğimden çok daha medeni bir yer olduğu gerçeği herkes tarafından görülmedi. Belki de bu yüzden Viktoryen devrinde engelliler ve seks düşüncesinin kesinlikle onaylanmayan bir şey olmasına şaşırılmamalıdır. Bu çok güçlü bir tabuydu ve aşk, seks ve evlilikle ilgili kişisel hesapları gün yüzüne çıkartırken yaşadığımız güçlükleri de açıklıyor. Ama bunlar varlar, 19. yüzyıl hayır kurumlarının resmi raporlarının satır aralarına saklanmış olarak.

İlk belgemiz Buckingham Sarayı'ndan. Bu, bir Kraliyet balayı için göz kamaştırıcı gecelikler ve iç çamaşırları diken bir grup engelli kadına gönderilmiş bir sözleşme.

Buckingham Sarayı'ndan Mektup (Aktris)

Miss Matthews, Buckingham Sarayı. Gecelikler için çok teşekkürler. Prensese, pembe krepdöşinden yapılmış 8 adet istemekte. Ödeme için 2 pound 17 şilini ilişikte gönderiyorum.

PETER WHITE

Bu sekiz geceliği diken kadınlar 1875'te Londra'dan gelen kadınlara yardım etmek için kurulmuş olan Girls' Friendly Topluluğu'nun üyeleriydiler. Bu topluluk dikiş atölyesinde özellikle engelli kadınlara istihdam sağlıyorlardı. Goldsmiths Londra Üniversitesi'nden Vivienne Richmond bizim için bu belgeleri gün yüzüne çıkarıyor.

Vivienne Richmond

Çok acı çünkü Girls' Friendly Topluluğu dikiş atölyesi, evlenecek kadınlar için çeyiz ürünleri yapıyordu. Ve tabii ki buradaki kadınlar evlenmesi pek muhtemel olmayan ya da evliliğe dair çok az beklentisi olan kadınlardı.

Buckingham Sarayı'ndan İkinci Mektup (Aktör)

Sayın bayan, Kraliçe tarafından hiçbir koşul altında hiçbir basın temsilcisine Prensese için hazırladığımız ürünler hakkında herhangi bir detay vermemeniz gerektiği konusunda sizi bilgilendirmekle görevlendirildim. Şayet bir basın temsilci size ziyaret ederse, ürünleri denetleme konusunda bir yetkisi olmadığını bilmelisiniz.

PETER WHITE

Yani bu seksi ürünleri kendilerinin hiçbir zaman deneyimlemeyecekleri veya deneyimleme ihtimallerinin çok düşük olacağı durumlar için dikiyorlar.

Vivienne Richmond

Deneyimlemeleri pek olası değil ve topluluk üyelerinin, öyle sanıyorum ki kendi gündelik ve sıradan kıyafetlerinin aksine, kadınların bu güzel ve lüks ürünleri kullanırken nasıl keyif aldıklarını hayal ettiklerini söyleyen ilginç bir yorum da var.

PETER WHITE

Kendi cinselliklerini yaşamalarına izin verildi mi?

VIVIENNE RICHMOND

Girls' Friendly Topluluğu'na üye olan tüm kızlar bakire olmak zorundaydı yoksa topluluktan atılıyorlardı. Ve 19. yüzyılda engelli kadınların engeli olmayan kadınlara göre evlenme ihtimallerinin daha düşük olduğuna dair kesin bir görüş vardı.

PETER WHITE

19. yüzyılda engelli okullarının yıllık raporlarına baktığımızda, bağışçılarını sekse izin vermedikleri konusunda temin etmek için özen gösterdiklerini görürsünüz. Cambrian Sağırlar Enstitüsü 1888 Yıllık Raporu'nda olduğu gibi bazı kilit okul kurallarını özellikle yeniden basarlar.

Okul Kuralı (Aktris)

Karşı cinsten doğuştan bir sağırla herhangi bir bağ kurmasına karşın onu uyarın ve kendisi gibi biriyle birlikteliğin onun için en iyisi olduğuna ikna olmayın.

PETER WHITE

Swansea Üniversitesi'nden Mike Mantin Swansea Üniversitesi'nin tarihini ve bu kurumun seksle ilgili eleştirilerini araştırıyor

MIKE MANTIN

Ailelere söylenen “fazladan bir kaban koyun” vb. gibi önerilerin sonuna eklenerek, birçok sıradan kuralın arasında geldi. Muhtemelen bu, sağır insanların “sağır ırkı” yayabileceği korkusuyla birbirleriyle evlenmemesi gerektiği fikrinden etkilenmişti. Kraliyet Körler ve Sağırlar Komisyonunda ve diğerlerinde de benzer şeyler vardı. Okulları işaret dilinin sağır topluluklar yarattığı ve bunun da sonunda evliliğe ve dolayısıyla sağırlığın yayılmasına yol açacağını söyleyerek uyaran doktorların ve telefonun mucidi Alexander Graham Bell gibi figürlerin sözlerini kanıt olarak kullandılar.

Kraliyet Komisyondan Okuma Metni (Aktör)

1889: Kraliyet Körler ve Sağırlar Komisyonu

İşaret dilinin sağırlarda dünya ile kaynaşmaktan ziyade nasıl ayrı yaşayan bir sınıf eğilimi yarattığını ve birbirleriyle evlenmelerine yol açtığını gözlemledik. Birbirleriyle evlenmelerinin doğuştan sağırlığı arttırmada gerçek bir tehlike olduğunu gösteren yeterince kanıt sahibiz diye düşünüyoruz.

MIKE MANTIN

Garip olan, yukarıda da duyduğumuz yıllık raporlardaki kurallara rağmen, sağırlar bir araya geliyor ve evleniyorlardı. Ve gazetelerden öğrencilerin bir araya geldiğini, evlendiğini ve okulun öğretmeninin düğünde işaret dili tercümesi yaptığını öğreniyoruz. Görünen o ki okul halkın sağır evliliklerine dair korkusuna değinme ihtiyacı hissetti. Ama gerçekte sağırların evlenmesiyle ilgili hiçbir problemleri yoktu ve hatta düğün sağır topluluk ve okul için bir etkinlik oluyordu.

PETER WHITE

Yani buradan çıkan sonuç meseleyle ilgili tam bir karmaşanın olduğu mu?

MIKE MOUNTAIN

Sağırın evliliği ile ilgili büyük ve dramatik uyarılar var ama gerçekte perde arkasında sağırın açıkça buna karşı ayaklanma ve evlenme potansiyelleri vardı.

PETER WHITE

Ve bazı öğretmenler bunu destekliyor muydu?

MIKE MOUNTAIN

Evet kesinlikle

PETER WHITE

Kurumun itibarını korumak ve bu sayede bağış toplamak için halka göstermek istediği yüzü ile gerçekten olan biten arasında fark var. Swansea tipik bir örnek olmayabilir çünkü okul müdürünün kendisi sağırdı. Ki bu pek görülen bir durum değildir. Sonuç itibariyle de biz kurumda tanışan iki genç insanın düğünü gibi etkileyici gazete raporlarına ulaşıyoruz.

Gazeteden Okuma Metni (Aktris)

Western Postası, 6 Nisan 1904

Salı sabahı Swansea Holy Trinity Kilisesi'nde iki sağır dilsizin evliliğine şahitlik edildi. Tören Londra'daki kurumun papazlarından biri tarafından yönetildi. Tüm tören, soru ve cevaplarla birlikte işaret dilinde tekrarlandı. Yazılı soru ve cevaplarla yürütülen röportajda damat "Güzel zaman geçirdik" diye yazdı. "Parmaklarımızla konuşan insanlar kadar hızlı konuşabiliriz. Ve karımın çenesinden hiçbir zaman şikâyet etmek zorunda değilim."

"Hayattan keyif almak mı? Oldukça" diye yazdı. Çehresi doğru söylediğini gösteriyordu. "Okuyabiliyorum" diye devam etti. "Çalışabiliyorum ve isteklerimi bildirebiliyorum. Bir insan daha fazla ne ister? Durumum bana hiçbir zaman dert olmadı, tabii diğerleri gibi olmak hoşuma giderdi ama şu an olduğum halimden çok memnunum"

PETER WHITE

İlginç olan öğrencilerinin ne kadar saygıdeğer ve normal olduklarına dikkati çekerek okulun bunu nasıl kendi yararına değiştirdiğini görüyorsunuz. Bunu damadın cümlelerinde bile görüyorsunuz. “Kendine saygı duy, insanların seni küçük görmesine izin verme” diyen bir ortamdan geldi. Al kendi ile dalga geçen şakası, “Karımın sesinden hiçbir zaman rahatsız olmayacağım” ve bağımsızlığını duyurması “benim için ne hakla üzülüyorsun, ben olduğum kişiden çok memnunum.” Onun ve karısının sevgi dolu ilişkisinin nasıl olduğunu duymak harika olurdu, maalesef ki bilemiyoruz. Ama parıltısı bu gazete haberinden bile görülüyor.

Ülke çapında tüm araştırmacılar bu yeni engellilik tarihçesi üzerinde çalışmasına rağmen, elimizdeki tek şey aşk hikâyeleri. Sahip olduğumuz şey ise kurumların kuru ve tozlu resmi kaynakları: kimlerin kabul edildiği ve kimlerin atıldığının kayıtları ki ihraçların bir kısmı seksle ilgiliydi. Ama raporlardan bile böyle bir şeyin kesinlikle olmadığını düşündükleri izlenimini alıyorsun. Bu ahlakçı Viktoryenlerin kendileriyle böbürlenmeleri kolaydır ve bu tutumlarının fazla değiştiğinden emin değilim. Ne de olsa engelli çocukların doğmasını önlemek için hala elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz. Ama 19. yüzyılın sonunda seks ve engellikle ilgili belirgin bir panik oluştuğu görülüyor. Joanna Bourke, Birkbeck University of London’da Tarih Profesörü.

JOANNA BOURKE

Bu, genetik bilimi ve anlayışının yerleşmeye başladığı dönemdir. Ve bu negatif öjeni denen şeye yol açmıştır. Bir başka deyişle eğer ailedeki birinin belirgin ayırt edici bir özelliği varsa o kişi evlenmemeli ve ürememeli düşüncesi. Tabii bu yalnızca engellileri etkilemedi, aynı zamanda tüm aileyi, kuzenleri, ikinci dereceden kuzenleri etkiledi. Öyle ki ailede belli bir özelliğe sahip olan biri varsa, o zaman sen, kız kardeşin, erkek kardeşin, kuzenlerin, hiçbiri evlenemiyordu. Yani insanlar üzerinde çok büyük bir etkisi vardı.

PETER WHITE

Ve tabii bunun için çok daha kaba bir ifade var değil mi, yani bu doğru kişiyle evlenmeme düşüncesi ile ilgili?

JOANNA BOURKE

Evet “kötü kan” . Yani bozulmuş, çürümüş, kirli bir şey var.

PETER WHITE

Cenazelerde ya da düğünlerde insanlar dedikodu yaparken işiteceğin türden bir ifade, “ah o ailenin kötü kanı var”

JOANNA BOURKE

Evet kesinlikle ve kötü kan sadece vücutla ilgili değil, aynı zamanda ahlak, ruh ve maneviyatla ilgili. Yani kötü kan her şeye nüfuz ediyor. .

PETER WHITE

Kötü kanın bilimsel bir yanı var mı? Yani kelimenin gerçek anlamıyla kötü kan?

JOANNA BOURKE

Hayır tabii ki ama çeşitli özellikler genlerimizle aktarılıyor. Fakat bu düşüncelerin çoğunun aslında bilimsel bir temeli yok. Mesela dönemin büyük doğum kontrol savunucusu olan Maria Stopes’ı düşünüyorum, oğlu hafif miyop bir kadınla evleneceği için aşırı telaşlanmış ve düğüne katılmayı reddetmişti.

PETER WHITE

Yani bu kişi çok liberal, modern düşüncelere sahip olduğu düşünülen biriydi ama bahsettiğin bu çok güçlü “kötü kan” fikri nedeniyle dehşete düşmüştü.

JOANNA BOURKE

Kesinlikle, bu azınlığa ait bir görüş değil tüm toplumu etkiliyor. O dönemde Britanya’nın tam kalbinde.

PETER WHITE

İnsanoğlunun mükemmelleştirilmesinin Nazi Almanya'sının tekelinde olmadığına dair yerinde bir hatırlatma yapalım. Tüm Kuzey Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri öjeniyi hoş karşıladı. Öjeni kavramını hep ırkçılık üzerinden düşünüyoruz ama arkasındaki itici güç engellilik korkusuydu. Ve kötü kan korkusu 20. yüzyıla, tabii çocukluğuma kadar, uzandı.

Yarın daha da zor seslerin, engelli çocukların seslerinin peşine düşeceğim. 19. yüzyıl yapıtlarında her yerdeler ama gerçekte hayatları nasıldı? Evlerine gönderdikleri mektuplarına kulak veriyoruz: ne yazmaları istendi ve sansürü atlatmayı başarabildiler mi?

VİCDANIN REDDİ VE BİR AHLAKSIZLIK OLARAK AHLAKÇILIK

Meral Sözen

meralsozen1@gmail.com

Sayı: 76, Haziran 2020

Şimdi size çok ayıp şeylerden bahsetmek istiyorum. Yok, cinsellik, küfür veya argo değil. Yardım, vicdan, acıma, duyarlılık gibi şeyler...

Hak ve eşitlik gibi kavramların içselleştirilemediği ortamlarda, merhamet ve iyilik duyguları yüceltiliyor. Ahlak budalalarına gerçeği açıkça ve hemen söylemek isterim: insanların acılarından tatmin oluyorsunuz, birilerinin açlığıyla besleniyor, düşkünlüğüyle yükseliyor, çaresizliğiyle büyüyorsunuz. Hem de bundan haz duyuyorsunuz. Ahlaki efendiliğinizi kölelere borçlusunuz.

Hiç düşündünüz mü, açlar, yoksullar, yardıma muhtaçlar olmasa "iyilik" fantezinizi nasıl tatmin ederdiniz?

Youtube'da şuursuz bir arkadaş, körler üzerinden bir sosyal deney yapıyor. Sözde görme engelli rolü oynayan yancısıyla bir oyun oynuyor. Hesapta tanışmıyorlar ve görme engelli kişi elindeki paranın kaç para olduğunu anlayamayıp iki yüz lirayı beş lira diye uzatıyor, bizimki de alıp parayı cebine atınca çevreden gelecek tepkileri ölçüyorlar. Nasıl, çok yaratıcı değil mi? Hiçbir kör iki yüz lirayla beş lirayı karıştırmaz, bunları anlatmayacağım. Burada, bir ahlak ölçer olarak körün kullanılması sorun.

Dediğim gibi hiçbir kör kolay kolay parayı falan karıştırmaz ama hadi diyelim ki gerçekten de görmediği için paraları ayırt edemiyor olsun. Birinin bir konuda yaşadığı yetersizlik üzerine bir erdem inşa etmekte sorun.

İyilikperestler için bir başkası ne kadar düşkünse, kendisi o kadar yükselecektir. Nasıl da yüceltilir, acımak, merhamet etmek, vicdanlı olmak... Oysa, senin müthiş bir duygu olan acımayı hissedebilmen için birileri acınası durumda olmak zorunda. Senin yardım ve iyilik

yapabilmen için birileri muhtaç durumda olmak zorunda. Kabaca “iyilik” denen olgunun varlığı “muhtaçlık” olgusunun varlığına bağlı. Burada, “dayanışma” veya “destek olma” gibi kavramlardan bahsetmiyorum. Çünkü eşitsizliği ve hiyerarşiyi beslemiyorlar. Bugüne kadar çok sayıda kişiden destek almışım, çok kişiye de destek olmuşumdur, hala da pek çok kişiyle dayanışmaktan mutluluk duymaya devam ederim. Ancak hiçbir zaman, “iyilik yapıyorum” diyecek kadar hadsizleşmemişimdir. Birisine iyilik yaptığını sanmak, kendini bir üst konuma yerleştirerek ve “hak” kavramını göz ardı ederek ona yukarıdan bir lütufta bulunmak değil midir?

Yemek almaya parası olmayan arkadaşşıma yemek ısmarladığımda kendimi iyi mi hissetmeliyim? Arkadaşşımın neden yemek alamadığını sorgulamadan ve sebep her ne olursa olsun onu ortadan kaldırmadan, yemek ısmarlama davranışını alkışlamaya mı koşmalıyız? Bu çok ayıp değil midir? Bir başkası acizleştikçe yücelen bir ahlak anlayışı yalnız beni mi tiksindiriyor?

Geçtiğimiz zamanlarda, sokağa çıkma yasağının iki saat kala açıklanması üzerine, bir kişinin gidip marketten bisküvi alması bayağı bir mesele olmuştu. Belki birçok kişinin gündeminden düştü ama benim o günden beri huzurum yok. Adam gitmiş temel gıda maddesi olmayan bir atıştırma almış. Olay bu. Yığınlar da başlamışlar dalga geçmeye, türlü türlü tespitler yapmaya. Bu pek de şaşırmadığım bir şeydi benim. Evet, bu yapılanlar yanlış, uygunsuzdu, gereksizdi ve hadsizceydi. Ortalıkta uçuşan şakaların hiçbirine katılmadım. Ancak beni asıl yaralayan bunlara gösterilen tepkinin oluşturduğu ikinci dalga oldu. Ortalıkta şöyle söylemler dolaşmaya başladı: “Adam çok ama çok fakirmiş, zaten işsizmiş, hem makarna falan alsa evde onu pişirecek imkanları yokmuş, başka bir şey almaya parası yetmiyormuş...” Ne yazık ki bunlar bu ülkenin gerçekleri. Bu duruma isyan edilmeli, her ne gerekiyorsa tereddüt etmeden yapılmalı. Ancak buradaki mesele şu ki, siz bir adamın çaresizliğini ne kadar vurgularsanız, bu çaresizlik üzerinden o kadar duyarlı ve aydın oluyorsunuz. Oysa bu kişinin yeterli parası da olsa canı ne istiyorsa onu alabilir. Bir insanın yaptığı alış veriş üzerine hüküm vermek kimsenin işi değil. Bu kitleye yalnızca, “Sana ne?” desek yetmez mi? Hayır, yetmiyor! Çünkü kimsenin kişisel tercihlerini yargılayamayacağımız konusunda bir bilincimiz yok. Ancak ve ancak o kişi zavallı bir durumdaysa onu bağışlayabiliriz. Ve bu düşkünlüğün üzerine duyarlılığımızı inşa edebiliriz. Kimsenin bu türden bir fakirliğin kendisiyle derdi yok. Böyle bir

durumda dalga geçilip geçilmemesi ve yardım edilmesi dışında söyleyecek sözümüz yok. Oysa bir kişinin yoksul bırakılması, marketten aldığı üründen bağımsız olarak, tek başına büyük bir mesele olmalı.

Yine karantinanın ilk günlerinde; birkaç şuursuz, yaşlı bir adamın otobüse binmesine engel olduğunda benzer söylemler gelişmişti. Yaşlı amca zaten çok fakirmiş, hem parası olsa taksiye binermiş, hem ona yardımcı olacak çocukları ya da torunları da yokmuş, çok yalnız ve de hastaymış zaten... Bunları saymaya hiç ihtiyacımız olmamalı oysa. Hiç kimse o insana saygısızca davranamaz, o kadar.

Temel insan haklarını vicdanlara meze yapma geleneği bizi ilerletmek şöyle dursun daha da geriletiyor.

Bir haber okuyorum, üç yaşında bir çocuk acilen ameliyat olmazsa hayatını kaybedecekti. Ameliyat masrafı on bin lira civarındaymış. Gönüllülerden paralar toplanıyor ve çocuk kurtarılıyor. Bu güzel haberin altında binlerce alkış kıyamet kutlama mesajı var. Hepsine birden sormak isterdim, gerçekten çok mu mutlusunuz? Sorun çözüldü sonuçta...

Bilmem anlatabiliyorum mu, bir başkasının güvencesizliği üzerinden yeni bir iyilik anlayışı örgütleniyor. Bir yerde şöyle deniyor sisteme: “Adaletsizlik, haksızlık, eşitsizlik sürsün. Biz aramızda hallederiz.” Herkes kendini yardım eden makamına yakıştırıyor. Madem bu güzel bir şey, ister misiniz merhamet edilen siz olun. Acılarınız üzerinden kendi iyilik ideallerini gerçekleştiren insanlara her zaman minnet duyun. Güzel olur mu?

Dönelim vicdani pratiklerimizi test etme sahası olan engellilere. Youtube videosundaki kör kişi, paraları ayırt edemiyor, toplum içinde itilip kakılıyor, kendini savunamıyor. Ezik bir zavallı olarak ahlakçılar için hayli elverişli bir zemin... Biliyorum çoğunluk bunları duymak istemiyor ama gerçeği söylemeye devam edeceğiz: Körler paraları ayırt edebilir, saygısızlıkla karşılaştığında tepki verebilir, maddi ve manevi pek çok imkanları vardır, bunlar daha da arttırılabilir, hayattan zevk alabilir, mutlu ve keyifli olabilir, pek çok şeye sahip olduğu gibi önüne engeller çıkarılmazsa daha da fazlasına sahip olabilir. Yine de bunların hiçbiri olmasa bile, kimse engelliler üzerinden hüküm veremez ve kimse kendi iyilik fantezilerini bir başkası üzerinden tatmin edemez. Şimdi sorulması gereken soru şu, bu koşullarda, yani bir kör sizin yardım ve merhametinize ihtiyaç duymadığında siz nasıl iyi ve duyarlı bir insan olacaksınız? Bu

soruya cevap bulmak, kendinin bilincinde bir insan olabilmek için şart. Bu yola çıkabilecekler için güzel haberlerim var. İyilik, yardım, vicdan vb. yerine, hak ve eşitlik gibi kavramlar var! Bunlar üzerine biraz düşünmeye ne dersiniz?

Gelin, felsefeyi göklerden yere indirelim artık...

DİLEKÇE YAZIM TEKNİKLERİ

Sevgi Mart Göcen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 76, Haziran 2020

Merhaba sevgili dostlar. Malum hem dünya hem de ülkemiz karışık süreçlerden geçiyor. Bazen taleplerimiz farklılaşıyor bazen de sıradan taleplerimizin bile yazıya dökülmesi gerekiyor. Kısacası hem bu süreçte hem de sonrasında hepimiz dilekçe yazmaya ihtiyaç duyuyoruz. Ben de bu ay sohbet konumuzu sıradan bir dilekçe hazırlarken dikkat etmemiz gereken biçimsel düzenlemelere ayırmak istedim.

Öncelikle içerikle ilgili kısa bir not düşeyim. Dilekçe içeriği oluşturulurken, talebimizle en alakalı noktaları, kısa ve öz biçimde ifade etmemiz gerekiyor. Çok uzun ve gereksiz detaylar içeren dilekçelerin okunması, sizin asıl talebinizin ve onu besleyen gerekçelerinizin anlaşılması pek mümkün olmaz. Yine dilekçenin içerdiği talebimizi ya da şikâyetimizi besleyen mevzuat hakkında bilgi sahibiysek; bu mevzuattan da kısaca bahsetmek faydalı olacaktır. Ancak, konu ile ilgili tüm kanun maddelerini tek tek yazmak dilekçeyi gereksiz detaya boğmak olacağından, yine amaca hizmet etmeyecektir. Bir örnek üzerinden hareket ederek, dilekçemizi şekillendirelim. Çalıştığımız binada bir erişilebilirlik düzenlemesi talep ediyorsunuz ama sözle derdinizi anlatamadınız ve bir dilekçe yazmaya karar verdiniz. X kurumundasınız ve hissedilebilir yüzey yerleştirilmesini istiyorsunuz. İçerik olarak baktığımızda, sadece o kurumun o binasında çalışan olduğunuzu, ulaşmak istediğiniz yerlere giderken erişilebilir yüzeye ihtiyaç duyduğunuzu, bu düzenlemenin Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi, 1982 Anayasası ve iş güvenliği ve iş sağlığı mevzuatı uyarınca gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmeniz yeterli. Zira amaca uygun dilekçenin, istisnai durumlar hariç, Bir sayfayı geçmemesi gerekiyor. Uzun uzun düzenleme maddelerini yazdığımızda dilekçenizin okunması ve anlaşılması güçleşecektir.

Dilekçemizde mutlaka bir hitap kısmı bulunmalı ve bu hitap, doğru makama yöneltilmelidir. X kurumunun il Müdürlüğü'nde çalıştığınızı düşünelim. O il müdürlüğü de Z bölge müdürlüğü'ne bağlı olsun. Erişilebilirlik düzenlemesiyle ilgili il müdürünüzle görüşünüz

ve o, bu işin kendi yetkisi dışında olduğunu söyledi. Bu durumda bölge müdürlüğüne yöneleceksiniz. Dilekçenizin hitap kısmı “Z BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ’NE SUNULMAK ÜZERE X İL MÜDÜRLÜĞÜ’NE” şeklinde hepsi büyük harflerle yazılacak. Ancak yazarken, “Z BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ’NE” dedikten sonra enter yaparak aşağı satıra ineceğiz. Buraya “SUNULMAK ÜZERE” dedikten sonra tekrar enter yapacağız ve “X İL MÜDÜRLÜĞÜ’NE” ifadesini yazacağız. Hitap etmeniz gereken birim, bir kurumun alt birimi ise örneğin X Belediye Başkanlığı Hukuk İşleri Birimi gibi o zaman hitap kısmı “X BELEDİYE BAŞKANLIĞI (Hukuk Birimi)” şeklinde olur ve Belediye Başkanlığının adını ilk satıra hepsi büyük harf olacak şekilde yazıp, Enter tuşu ile aşağı satıra geçtikten sonra, Parantez içinde ve sadece baş harfleri büyük olarak “Hukuk Birimi” ifadesi yazılır. Hitap kısmını yazdıktan sonra, tümünü seçerek, paragraf seçeneğinden ortalama komutuyla hitabımızın yazdığımız satırlarda ortalanmasını sağlayacağız. “Paragraf” seçeneğine, “Uygulama” tuşuna basıldıktan sonra aşağı ok kullanılarak ya da “Giriş” sekmesinden yine aşağı oka basılarak ulaşılabilir.

Hitap kısmını düzenledikten sonra, iki kez enter yaparak, hitap kısmı ile dilekçemizin ana metni arasında boşluk bırakacağız. Böylece, dilekçemiz kâğıda daha orantılı yerleşecek ve görsel açıdan da daha düzgün olacaktır.

Dilekçemizi paragraflara bölerek yazmak önemlidir. Hiç bölünmeden, bir bütün olarak yazılan yazıların okunması, anlaşılması ve değerlendirilmesi çok zor olacaktır. Paragraf yaparken, ilk satır seçeneğinde herhangi bir değer yazıp yazmadığını kontrol etmek ve değer 0 (Sıfır) ise paragraf yaptığımızda bir kez tap tuşuna basmak gerekir.

Yine dilekçemizin ana metninin yazımını bitirdikten sonra, ana gövde kısmını seçerek; “Paragraf” seçeneğine geliyor ve buradan “İki Yana Yasla” komutuyla yazımın sayfanın iki yanına yaslanmasını sağlıyoruz. Böylece, satır sonlarındaki girintili çıkıntılı görünüm ortadan kaybolacak ve Word yazınızı iki yana yaslayarak, düzgün bir görünüme kavuşmasını sağlayacaktır. Ana metinde satır aralığını 1,5 satır paragraf aralığını da önceki 1,15 NK sonrayı 0 NK olarak belirlersek, ideal yerleşimi gerçekleştirmiş olacağız. Yaygın kullanılan yazı tipi Times New Roman yazı tipidir. Dilekçede tercih edilen 12 Punto yazı büyüklüğüdür. Özellikle vurgulamak istediğiniz ya da dikkat çekmeniz gereken bir cümle ya da satır veya paragraf varsa bunu İtalik ya da Kalın yazabilirsiniz; ancak, dilekçenin tamamında Normal yazı tipi sitili kullanmak gerekir. Sadece hitap kısmı Kalın ile yazılır.

Dilekçemizi bitirdikten sonra, kâğıttaki yerleşim durumuna, bir başka deyişle uzunluğuna göre, bir ya da iki kez Enter yaparak, adresimizi yazacağız. Ancak, burada dikkat edilmesi gereken, satırın baş kısmında adresiniz varken, aynı satırın sonunda adınız ve soyadınız olacağından, adresi çok uzun tutmamak ya da uzunsa ilçe ve il adını alt satıra atmaktır. Satırın başına adresimizi yazdıktan sonra, Tap tuşu ile ilerliyoruz ve yaklaşık 12 Santimetre uzunluğu duyduktan sonra, adımızı soyadımızı yazıyoruz. Adresimiz sığmadı ise alt satıra geçerek il ve ilçe adını yazıyor ve yine tap tuşu ile ilerleyerek, 12 Santimetre uzunluğu duyduktan sonra, dilekçemizin içinde belirtmediyse, T.C. Kimlik Numaramızı yazıyoruz. T.C. Kimlik Numaramızı parantez içinde yazarsak, daha doğru bir kullanım olacaktır. Adresin çok uzun olması halinde, mahalle ve cadde ya da sokak adı üst satıra, apartman veya site adı ve daire numarası bir alt satıra; il ve ilçe adı ise en alt satıra da yazılabilir.

Dilekçemize eklememiz gereken belgeler varsa, imza satırından sonra bir kez Enter tuşuna basarak, “Ekler” şeklinde bir başlık yapıp, numaralandırarak eklerimizi yazabiliriz. Eklerin imza satırı ile aynı sayfada olmasına dikkat etmek gerekmektedir. İmza satırı üst sayfada kalıp, ekler alt sayfaya geçerse, eklediğiniz belgelerin görünmeme ihtimali vardır.

Yukarıda özetlemeye çalıştığım temel kriterlere uyularak hazırlanan dilekçeler, görsel açıdan yeterli nitelikliliği sağlayacaktır. Bu nedenle, tereddüt etmeden bu formatları kullanabilirsiniz. Yazdığımız dilekçelere çözüme yönelik doyurucu cevaplar almanız dileğiyle.

GOOGLE CHROME İÇİN BİRKAÇ EKLENTİ

Can Deniz Balkaya

Candenizbalkaya96@gmail.com

Sayı: 76, Haziran 2020

Herkese merhaba. Bu ay ne yazsam diye çok düşündüm. Kulaklıklardan girdim telefonlara, oyunlardan çeşitli okuma uygulamalarına kadar hiçbir şeyi seçemedim. En son, geçen ay Chrome'a bir eklenti indirmiştım. Eklenti harika bir şekilde çalıştı ve internet keyfimi feci bir şekilde arttırdı. Ben de bunun şerefine, bu ay sizlere üç adet Chrome eklentisinden bahsedeceğim. Sırasıyla bu eklentiler:

[Google Çeviri](#)

[Print Friendly & PDF](#)

[ZenMate](#)

Olacak. Yukarıdaki üç eklentiye de linklerden indirebilirsiniz. Şimdi isterseniz, hiç beklemeden başlayalım.

Google Çeviri

İlk olarak, yukarıdaki ilgili linkten eklentinin sayfasına gidelim. Daha sonra, "Chrome'a ekle" diyerek eklentiye Chrome'a kuralım. "Kapat" diyerek, önümüze çıkan uyarı penceresini kapatalım.

Eklenti kurulumumuz bu kadar. Şimdi Google Çeviriyi nasıl kullanacağımıza göz atalım:

1. İlk önce çeviri seçeneklerini ayarlamak için, önce f6'ya basıp adresin yazılı olduğu yere gelemim. Daha sonra "Google Çeviri" ögesini duyana kadar tab tuşları ile ilerleyelim.
2. Google Çeviri üzerindeyken uygulama tuşuna veya shift f10'a basıp Seçenekler'e tıklayalım.
3. Burada ana dilimizi ve bir şeyler seçtiğimizde ne olacağını seçtiğimiz bir ayar penceresi bizi karşılıyor. Tavsiyem, buradaki ayarlara dokunmamanız yönünde olacaktır anadil

değişikliği hariç. Şu anki hali hoşuma gitti. Şu anki halde, seçimi yapıp çevirdiğiniz zaman, farklı küçük bir pencerede (pop-up) açılan ekranda sonuçlarımız görünüyor. Esc tuşu ile biz bu ekrandan çıkabiliyoruz.

4. Herhangi bir metin çevirmemiz için, öncelikle metni seçmemiz gerekiyor. Site içindeyken çevirmek istediğimiz metni seçelim. Bunu ister shift + ok tuşları ile, istersek de ekran okuyucumuzun kısa yolları ile yapabiliriz. Daha sonra metni ctrl+c ile kopyalayalım.

not: bazen kopyalamaya gerek kalmıyor. Bunun nedenini henüz tam olarak çözemedim.

5. Daha sonra, alt tuşuna basarak, sol ok ile “Google Çeviri” ögesine kadar ilerleyelim. Enter ile veya boşluk tuşu ile eklentiye tıklayıp, yazı alanına metnimizi yapıştıralım. yine not: bazen otomatik olarak metin yapıştırılmış ve çevrilmiş oluyor.
6. Son olarak esc tuşu ile pencereden çıkalım.

Şimdi gelelim kafadaki oluşabilecek en önemli soruya: “Zaten siteler farklı bir dilde olduğu zaman, istersek çevirebiliyoruz. Bu eklentiye ne gerek var?”

Bu soru için bir senaryo yazayım. Diyelim ki Blind Help sitesinde bir program arıyorsunuz. Ve siteyi de otomatik olarak çevirdiniz. Aradığımız programın adı muhtemelen İngilizce olacaktır. Ancak çeviri, sitenin tamamını çevirdi ve programa, bizim bilmediğimiz, daha önce duymadığımız bir Türkçe anlam verdi. Örneğin Jaws’un İngilizcede köpek balığı anlamına gelmesi gibi. Dolayısıyla başlıklarda gezerken programı kaçırıp bulamayabiliriz. Ancak site orijinal halde kalsa, biz sadece açıklamalarını İngilizceden Türkçeye çevirsek daha iyi olmaz mı?

Print Friendly & PDF

Bu eklenti, sitelerde sadece ilgili yazı bölümünü alıp yazdırmaya veya pdf olarak kaydetmeye yarayan bir eklenti. Ancak maalesef ücretli bir eklenti olduğu için, ücretsiz sürümünde yazının altında ekran okuyucunun “Reklam” olarak okuduğu bir yer var. Orada tam olarak nasıl bir reklam olduğunu şu an için bilmiyorum.

Print Friendly & PDF eklentisi, özellikle reklamın veya fotoğrafların çok olduğu, akışkan içeriklerin yer aldığı ve dolayısıyla ekran okuyucuların kastediği veya sayfada kaydığı sitelerde son derece işe yarayacak gibi duruyor. Haber siteleri, sosyal medya akışlarının veya galeri

geçişlerinin olduğu siteler de bu uygulamanın efektif olarak kullanılabileceği yerler arasında gösterilebilir.

Lafi fazla uzatmadan, bu eklentimizi de nasıl kullanacağımızı görelim:

1. İlk önce, yine yukarıda ilgili linkten Chrome mağazasında eklentinin sayfasına gidip, “Chrome’a Ekle” diyelim. Daha sonra “Uzantıyı Yükle” diyerek eklentiye Chrome’a kuralım.
2. Yazıyı almak istediğimiz sayfaya gidip, f6 ile adres yazılı olan yere gelelim ve adresi kopyalayalım. Daha sonra tab tuşu ile Print Friendly & PDF uzantısının üzerine gelip uygulama tuşuna veya shift + f10 tuşlarına basıp, uzantıya enter yapalım.
3. E ile yazma alanına gelip, kopyaladığımız linki yapıştırıp, preview düğmesine basalım.
4. Evet, artık sayfamızın yazısını görüyoruz. Buradan yazıyı yazdırabilir, pdf olarak indirebilir veya mail atabiliriz. Aynı zamanda sayfanın boyutunu ve yakınlaştırmayı ayarlayabiliriz.

ZenMate

Gelelim bence günün en iyi eklentisine. Bu eklenti ücretli, ancak ücretsiz versiyonda da kullanılabilir.

Zenmate bir vpn uygulaması. Yani bizi bünyesindeki farklı bir ülkenin serverından bağlı göstererek, internetteki faaliyetlerimizi gizliyor ve bu sayede biz de yasaklanmış sitelere girebiliyoruz. Şimdi de gelin bunu nasıl yapabileceğimizi görelim:

1. Yine yukarıda ilgili linkten eklentiye diğerleri gibi Chrome’a ekleyelim.
2. Eklenti açıldığı anda bizden bir mail adresi ve şifre istiyor. Bu sayede eklenti sayfasında hesap açabiliyoruz. Mail adresimizi ve şifremizi yazarak yeni bir hesap oluşturalım.
3. Daha sonra, mail adresimize girelim ve Zenmate’ten gelen mailden adresimizi onaylayıp, deneme sürümünü başlatalım.
4. Denemeyi başlattığımızda, bize aktif durumumuzu, IP adresimizi ve konumumuzu belirten bir sayfa açılıyor. Bu sayfada hiçbir şey yapmadan sayfayı kapatalım. Artık eklenti kullanıma hazır ve başladı. Tüm sitelerde otomatik olarak vpn açık durumda olacak biz uygulamayı kapatmadığımız sürece.

Eklentileri Devre Dışı Bırakmak veya Kaldırmak

Yalnız bu eklentileri değil, belki kendi denediğimiz eklentileri de kurduk. Ama daha sonra beğenmedik ve kaldırmak ya da devre dışı bırakmak istedik. O zaman şu adımları izleyelim:

1. Alt tuşuna basıp, sol ok ile kaldırmak ya da devre dışı bırakmak istediğimiz eklentinin üzerine gelelim.
2. Uygulama veya shift+f10 yapıp, oklarla “Chrome’dan kaldır” seçeneğine enter yapalım. Onay isterse onay verelim. Artık eklentimiz Chrome’dan kaldırılmış olacaktır.
3. Devre dışı bırakmak için alt tuşuna basalım, aşağı oklarla “diğer araçlar”ı bulalım. Daha sonra sağ ok ile alt menüyü açıp “Uzantılar” ögesine gelene kadar yukarı ok yapalım ve uzantıları açalım.
4. Uzantılara girdikten sonra, h harfi ile başlık başlık yüklü eklentilerimizi göreceğiz. Burada ilgili eklentiye geldikten sonra, ok tuşları ile “Uzantı etkinleştirildi basılı” bölümüne kadar gelip, boşluk yaptığımızda eklentimiz devre dışı kalmış olacaktır.
not: fark edebileceğiniz gibi, bu alanda da eklentilerimizi kaldırabiliriz.

Bu yazıda, bir derya olan Chrome mağazasındaki üç eklentiye dilim döndüğünce incelemeye çalıştım. Eksik bıraktığım yerler illa ki olmuştur. O yüzden beni bu noktalarda aydınlatmanızı bekliyorum. Aynı zamanda, siz de yararlı eklentiler kullanıyorsanız ve bunu bizimle paylaşmak isterseniz, mail adresim üzerinden bunları bana iletebilirsiniz.

İYİLİK VE SAKATLIK

Şeyma Büyükurvay

seymaurvay@gmail.com

Sayı: 76, Haziran 2020

Hem geçtiğimiz ay “Engelliler Haftası” olması sebebiyle engelliliğin daha çok konuşuluyor olması ve dolayısıyla sağlamcı tutumların da daha çok dile gelmesiyle hak temelli sözü çoğaltmak hem de karantina süreci öncesinde davet edildiğim ancak süreç dolayısıyla iptal olan psikolojik danışma ve rehberlik alanıyla ilgili programda yapacağım sunum konumun daha çok içimde kalmaması arzusuyla bu yazıya başlıyorum. Mart ayının üçüncü haftasındaki etkinlik sunumumun içeriğini başka bir bağlamda ifade etme arzum sonunda erteleyiciliğimi yendi. Psikolojik dayanıklılık ve psikolojik iyilik hali kavramları psikoloji biliminden birer kavram olmalarının yanı sıra insan doğasını anlamaya dair, bildiğim en zihin açıcı kavramlar. Ben engellilik meselesini de bu kavramlarla anlamaya çalışıyorum ve şimdi de kavramsallığa boğulmadan anlatmaya çalışacağım.

Büyük romancı Yaşar Kemal; roman yazmak da röportaj da gerçeğin derinliğine inmektedir diyor. Sokak çocuklarının gerçekliğini en derinliğiyle aktardığı röportaj kitabında, “İnanmadım hiçbir zaman çocukların, insanların çocuklara davrandıkları gibi çocuk olduklarına. Çocuklar insandır.” sözleriyle insanlığın bambaşka hallerinin insanlığa dahil olduğunu hatırlatıyor. Sokak çocuklarından didik didik topladıklarından bize verdiği ders: her insan kendisiyle, kendi yaşamıyla, çevresiyle, karşılaştığı zorlukları aşmasıyla, aşamayışıyla, yardımlaşmasıyla, dostluklarıyla, bir başınlığıyla, sevinçleri ve hüznleriyle, çaresizlikleri, ümitleri ve yürüdüğü yoluyla insandır. Çocukluksa, yaşa atfedilen kültürel anlamların kalıplaştığı bir kategoriye dönüşüyor ve çocukların insan olduğunu hatırlamamız ihtiyacı doğuyor. Engellilik de insan hallerinden biri olarak benzer durumda. Hep deriz ya: Engelliler birer hak öznesidir, yardım nesnesi değil... Burada engelliliği ne anlamda kullandığımı da paylaşayım. Çünkü benzer ya da farklı anlamları ihtiva eder şekilde pek çok kullanım var aktivistler ve akademik yayınlar arasında. Engelliliği; tıbbi olarak fiziksel, bilişsel veya duygusal olarak ortalamadan farklılaşan

sakat bireylerin, farklı ihtiyaçlarına dönük olmayan çevresel koşullar ve sakatlıkla beraber oluşan kimlik olarak tanımlıyor ve kullanıyorum.

İnsan halleri sonsuzdur. Yaş, cinsiyet, din, ırk, engellilik bunlardan bazılarıdır ve her biri insanların hayatında kaotik bir şekilde kesişen diğer tüm yaşantıların belli paydalarda toplanmasından elde edilir. İnsan kendisini ve çevreyi anlamak için, kendi kimliğini anlamlandırıp kendisiyle ve çevresiyle ilişki kurabilmek için kategorilere ihtiyaç duyar. Bilimse nesnel olarak anlamlandırma sürecinde kategorilerden yararlanır. O halde belli paydalarda toplama işi zararlı bir şey değil. Zararlı olan: bunların birer kalıba dönüşmesi ve bizim başkalarını anlamak için insanın derinliğine erme çabasını bir kenara bırakıp kolaycılığa kaçmamız. Bunu yaparken de “öteki”ne yüklediğimiz benmerkezci anlamlardan yola çıkmamız. Yani “biz ve bize benzeyenler” dışındakilerle iyi ilişkiler kurmayarak yetiştirilmek, kendi dışındakilerden haberdar olmamak, kendini tanıyamamak, dolayısıyla kendini sevememek, başkalarını sevememek ve başkaları tarafından sevilememek... Varoluşunu anlamlandırmak için de sahte ve bencil üstünlükler uydurup inanmak, başkalarını ancak kendi üstünlüğünü tatmak için araç olarak görmek... Ben engelli kişilere yönelik üstten bakışın bu yetişme tarzından kaynaklandığını düşünüyorum. İşte bildiğimiz ayrımcı kalıplar da aynı kaynaktan besleniyor. Örneğin sağlamlık, hiçbir rasyonel açıklaması olmayarak sağlam olmayı yüceltiyor, engellilik ve sağlamlığı karşılaştırarak sağlamlığı doğal bir üstünlük görmeyi betimliyor (Campbell, 2009). Yani sonsuz yaşam deneyimini sağlamlık ve engellilik diye iki başlıkta eritip yok ediyor. Örneğin engelli kişinin özgeçmişini, donanımını görmeyip bir işi kesinlikle yapamayacağını hadsiz bir eminlikle söylemek, engellilik ile mutsuz olmayı kolayca eşleştirevermek... Bu sağlamlı tutumlar “engellilik yetersizliktir ve engelliler mutsuzdur” gibi kalıp yargılardan beslenir, elbette kişiler bir davranışta bulunurken acaba hangi kalıba göre davranmam diye düşünmezler. Zaten kalıp yargı da düşünmeden otomatik bir şekilde davranmaya yarayan kısa yollardır.

Psikolojik iyilik hali kavramıysa, kişileri kalıplardan çıkarıp anlamamıza ışık tutuyor. Buna göre bireyler; kendileri ve geçmişleri hakkında olumlu değerlendirmede bulunabiliyor, içtenlikli ilişkiler kurabiliyor, gerekli görüp kendini yenileyebiliyor, bir yaşam amacına sahip ve bu yönde eylemlerde bulunabiliyorsa psikolojik iyilik haline sahiptir deriz (Erdem ve Kabasakal, 2015). Tabii bunları bilimsel olarak insanın kendi özgünlüğünce anlamaya yönelik test ve test

dışı teknikler var. İyilik halini destekleyen durumlardan biri olumlu benlik algısına sahip olmak ve biri de psikolojik dayanıklılıktır. Kişi kendisine yönelik olumlu bir tutuma, yani olumlu duygu ve düşüncelere sahipse olumlu benlik algısına sahiptir deriz (Gander ve Gardiner, 2001). Yani kişinin kendi kendisini değerli bulabilmesi; kendisiyle ilgili görüşünde başkalarını değil, kendisini referans alabilmesi. Başkalarını tamamen görmezden gelmek değil elbette. Belki denge kurabilmektir... Psikolojik dayanıklılık ise bireylerin karşılaştığı güçlükleri aşabilmesi, bunun için kendi güçlüklerle baş etme yollarını keşfedebilmesi, çevresinden yardım alabilmesi, gerektiğinde kendi ve çevresiyle ilgili tutumlarını değiştirebilmesidir (Masten, 2001). Psikolojik dayanıklılığı hacıyatmaz metaforu ile somutlaştırmak istiyorum. Hacı yatmaza vurulduğunda sarsılır ama düşmez, daha sert vurulduğunda daha çok sarsılır ve düşmez ama düşebilir de, bu durumda onun kalkmasına birileri yardım eder. Bazı sert sarsılmalarda, daha ufak salınımlarla dengesini bulmaya çalışır. Ek olarak insan için bazı sarsıcı deneyimler, hangileri olduğu değişkendir, güçlendiricidir. Psikolojik dayanıklılık birey kadar çevreye odaklanmasıyla da önemlidir. Çünkü az ya da çok sallanan, yıkılan ya da yıkılmayan hacı yatmaz ama darbe de, destek de dışarıdan geliyor ve bunların her biri etkileşerek var oluyor. Birey bir kültür içinde yetişerek, bir ailenin parçası olarak vardır ve dayanıklılığı tüm bunlardan etkilenir.

Tüm bunların engelliliği anlamak adına bana sunduğu perspektifse engelliliği de kapsayan bazı olasılıklarla şöyle: Engelli çocuklar, sağlamcı bir kültürün içine doğar; şok, üzüntü, çaresizlik içindeki ve sevgi dolu ailesiyle bağ kurup dünyayı tanımaya başlar. Korumacı ve sert duvarlarla karşılaşır, dünyayı bu duvarların içindeyken anlamak durumundadır. Bazen bu duvarlar alçalır, bazense duvarlar içinde bir açıklık vardır, bazen duvarları aşar, aşarken kaygılanır çünkü insan alışık olmadığı yaşantılardan dolayı kaygı duyar. Bu duvarlar pek çok sebepten örülü olabilir; engellilik, cinsiyet gibi... Aile onu duvar kenarından alıp en konforlu alanının ortasına götürmek ister, engelli çocuk/genç tekrar dener... Tüm bu süreçte ona, şu anki yaşına kadar biriktirdiği güçlüklerle baş etme becerileri eşlik eder, yenileri birikir, değişir... Bu duvarları aştıkça toplumun ördüğü yenileri vardır. Artık birey, pek çok duvarı aşmış, pek çok yara almış ve iyileşmiş biridir. Artık yeni engelleri aşmak için hayatın bahsettiği, değerlendirme fırsatı bulduğu baş etme becerileri edinmiştir. Her ne kadar engellilikten yola çıksak da, insanın, yaşamın derinliğini hiçbir zaman unutmamalıyız. Dolayısıyla güçlükler, engellilikle beraber daha pek çok deneyimi içerir. Her güçlük kişinin psikolojik dayanıklılığını inşa eden birer unsurdur. Buysa olumlu benlik algısıyla paraleldir. Örneğin engelli kişinin engellilikle ilgili kalıpları

anlamlandırırken kendi kapasitesini, bu kalıplar çerçevesinden değil; yine kendinden yola çıkarak anlamlandırması belirleyici olur. Elbette bu süreçte benzer deneyimleri paylaştığı kişilerden destek almak, onları model edinmek, onlarla bir grubu paylaşmak, ait hissetmek, işbirliği yapmak ama bu gruba kısılı kalmamak, hayatın zenginlikleriyle teması kesmemek, gruplara dahil olarak ama gruplarla sınırlı kalmayarak, gruplar arasına keskin çizgiler çizmeyerek, hiyerarşi oluşturmayarak kendini anlamak, tanımlamak kıymetli. Azınlık veya dezavantajlı hale gelen kültürlerden olan kişiler, bu gibi pek çok süreç deneyimler ve bazen herhangi bir noktada takılıp ilerleyemez (Sue ve Sue 1990). Görme engelli birinin yaptığı bir sunumda, görenler kadar görsel kullanmaması hakikaten bir eksiklik midir, yoksa sunumu sadeleştiren ve özünden uzaklaştırmayan bir durum mudur? Dengeleyici bir yönden: sunumunu görsellerle destekleyebileceği halde, bu görsellerin sunumu güçlendireceğini bildiği halde kullanmamak da; kendi özgünlüğünü korumak mıdır, yoksa çevreyi tamamen göz ardı etmek mi? Peki “güzellik” denince akıllara hiç beyaz baston kullanan bir kadın gelmemesi, baston kullanıp kullanmayı etkilediğinde ne diyeceğiz? Bunun, yüzündeki yanıktan utanan ve bu yüzden, aslında çok da istemediği halde kocaman bir kâkülle yaşayan ergen kızın bulunduğu halden bir farkı var mıdır? Bunlardan hangisinin daha büyük bir dert olduğunu, herkes kendi deneyimince söyler. Birine göre elbette ilki daha vahimdir, diğeri dert değildir; bir başkasına göre mutlaka ikincisi daha zordur. Birileri beyaz baston kullanmaya ortaokulda başlamıştır, birileri otuzlu yaşlarda daha adım atmamıştır. Birilerinin anne babası ayırıcıdır ve onlar okulda başlayan başarısızlıklarını ömür boyu taşıyıp ebeveynlerinden birine küskün, ilişkilerinde güvensiz büyürken kimileri dayanıklı kalarak başarısını sürdürmüş, huzursuz bir anne baba ile birlikte yaşamının yerine ebeveyniyle ayrı ayrı iyi ilişkilerini devam ettirmiştir. Birinde anne baba çatışmacıdır ve süreçte çocuklarının sağlıklı kalmasına ortam hazırlayamamışlardır, diğer örnekteyse tam tersi... Yani aynı durumlar, farklı yollara dönüşüyor. Bacaklarını kullanamayan birinin dışarı pencere arkasından izlemesinden; pencerenin diğer tarafına tekerlekli sandalyesi ile geçip hayata katılması, kaldırımları aşma motivasyonu kazanması arasındaki süreç de; tekerlekli sandalyesi ile düşse kalka giden kişiye “sandalyeye mahkum denmesinden, sandalyesiyle özgür” denmesine ve kişinin bunları anlamlandırma süreci de herkes için bambaşka deneyimler barındırıyor. İnsan yolda afete maruz kalabilir, hiç hesapta olmayan bir pandemi günlerinin içinden geçebilir, bir hastalık atlatabilir, sevdiklerinden ayrılabilir, sakat kalabilir, doğduğu ülke dışına taşınabilir, işten kovulabilir, aldatılabilir, evlenebilir ve hayatın içinden sonsuz daha başka haller... Bu

yolların gidişini olayın kendisinden çok kişilerin kendileri ve çevreleri birlikte belirliyor. Özetle sakatlık, muhtelif insan hallerinden biri olup psikolojik iyilik halini, psikolojik dayanıklılığı, benlik algısını etkileyen bir şey değildir. Yani örneğin “sakatlar psikolojik olarak dayanıksızdır” diyemeyiz ancak bunun çevresel koşullar ve kültürle birleştiği engelliliğin olumsuz yönde etkilemesi söz konusu olabilir. Çünkü iyilik halinin, dayanıklılığın çevresel ve çevreden etkilenen bireysel boyutu vardır. Üzerine epey konuşulması, konuştuğumuz genişleyen bu konuları şimdilik durduruyorum, katkıları da bekliyorum ve hepimize farklılıkları tanıdıkça zenginleştiğimiz yeni deneyimler diliyorum...

KAYNAKÇA

Erdem, Ş. Ve Kabasakal, Z. (2015)Psikolojik iyi oluş ve yetişkin bağlanma boyutları. Eğitim ve öğretim araştırmaları dergisi, (14), 82-90.

Gander, M. J. And Gardiner, H. W. (2001).Çocuk ve Ergen Gelişimi (Çev. B. Onur). Ankara: İmge Kitabevi.

Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: resilience processes in development. American Psychologist. 56, 227-238.

Sue, D. W. ve Sue, S. (1990). Counseling The Culturally Different. New York: Wiley.

Campbell, F. (2009). Contours of ableism: The production of disability and abledness. London and New York: : Palgrave Macmillan.

BAŞKA BİR PENCEREDEN GELİN

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 76, Haziran 2020

Normalleşmeye başlamamızla birlikte insanların büyük bir çoğunluğu kendisini bu canım yaz günlerinde sokaklara atmışken film izlemeyi kim seçer bilmiyorum. Üstelik evde kalma sürecinde görsel medya seyrine fazlasıyla doyduk galiba. Yine de ben bu ay da bir film değerlendirmesi yapacağım. İnsanın canını hayli sıkı ve belirsizliklerle dolu bir yakın gelecek önümüzdeyken elimden başkası gelmiyor.

Bu sefer sizi bin dokuz yüz yetmiş üç yılına götüreceğim. Film konusunda tercihini çoğunlukla yerli filmlerden yapan biriyim. Hele hele eski filmler vazgeçilmezim. Sözüne edeceğim film ise köyden kente göçün çarpık bunalımını çok güzel yansıtan bir yapımdır. Bununla birlikte aile içi hiyerarşik ilişkileri; köylü kültürün kent yaşamında sürdürülmeye çalışılmasının buhranını da bir o kadar güzel işlemekte. Sözü kısası yetmişli yılların başına sosyolojik açıdan ayna tutan bir dram filmi. Ayrıca kadının toplum ve aile içindeki yerine, feodal düzenin dayatmasından sıyrılıp ekonomik hayatta var oluşuna ışık tutuşunu da ben çok gerçekçi buldum.

Filmimizin adı: Gelin. Ömer Lütfi Akad'ın Göç üçlemesinin ilki. Diğerleri ise yine baş rolünde Hülya Koçyiğit'in olduğu Düğün ve Diyet adlı filmler. Yeri gelmişken filmde rol alan oyuncular söyleyelim. Az önce vurguladığım gibi Hülya Koçyiğit ile birlikte ona eşlik eden erkek karakter Kerem Yılmaz tarafından canlandırılıyor. Diğer oyuncular ise Ali Şen, Aliye Rona, Kamuran Usluer, Nazan Adalı, Kahraman Kral, Seden Kızıltunç ve Günay Güner. Ömer Lütfi Akad bu filmin yönetmenliğini yapmakla kalmamış, senaryosunu da yazmış. Konusuna gelince: Köyden kente göç eden Yozgatlı bir ailenin dramı anlatılıyor. Meryem ve Veli birbirini çok seven bir çift. Osman adında hasta bir oğulları var ancak annesi dışında kimse Osman'ın hasta olduğunu kabullenmemekte. Geçici bir şey olarak görmek istemektedir. Dahası şehir ortamında bir şekilde para kazanmanın yolunu bulmuş ve hırsına kapılmış olan baba ve ağabeyin etkisi altındaki Veli de çocuğun durumunu görmezden gelmektedir. Gözünü para hırsı bürümüş

aile bireylerinin hiçbiri Osman'ın tedavisi için para harcamak istememektedir. Meryem'in erkek egemen ailedeki çaresizliği, mücadelesi ve en son başkaldırısı güzel bir örgüde işlenmektedir. Filmin İMDB puanı 7,8 olarak verilmiş GETEM'de. Beyaz Perde sitesine de baktım ancak puanını bulamadım. Bununla birlikte üyelerin bazıları tarafından yapılmış tümü olumlu yorumlar ve verilen puanlar var ve bunların hepsi dört üzeri ya da beş. Film aynı zamanda yetmiş üç yılının Adana Altın Koza Film Festivalinde en iyi film ile birlikte; Kamuran Usluer ve Nazan Adalı ile en iyi yardımcı erkek ve kadın oyuncu ödülleri almış.

Yazılarımı yazmadan önce pek çok siteden tek tek bakıp araştırıyorum sizler için. Bu kapsamda GETEM öncelikli kaynağım oluyor çoğumuzun olduğu gibi. MP3 formatlı betimlemeli sunduğu filmleri, tüm detaylarıyla anlatıyor da aynı zamanda bizlere. Elbette burada GETEM'den önce Sesli Betimleme Derneği'nin hakkını teslim etmek gerekir. Filmin Gülşen Argüç tarafından kaleme alınmış olan afiş betimlemesine de ulaşabilirsiniz. Hem GETEM'den hem SEBEDER'in sitesinden.

Bundan başka arama motoruna yazdığımda çıkan sonuçlardan ikisi hayli ilgimi çekti. Biri Ekşi Sözlük, diğeri ise FilmLoverss adlı site. Bağlantıları yazımın sonuna ekleyeceğim. Özellikle Ekşi Sözlük sayfasını ziyaret etmenizi şiddetle tavsiye ederim. Yapılan yorumlar ve üçlemenin üç filmi hakkında verilen bilgiler kayda değer bence.

Betimleme eleştirisine gelince: Önce betimleme kahramanlarımızı saymakla işe başlayalım. Metin yazarı, Gülşen Argüç. Seslendirmeni, Emine Kolivar. Ayrıntılı alt yazı ve işaret dili çevirmenleri, Belgin Yılmaz ve Oya Tanyeri. Teknik Yapımda Nisa Namazova, Yeni Gökdelen Tercüme ve Dağ Prodüksiyon isimlerini okuyoruz. Son Kontrollerde ise Fulya Akbaba, Dolunay Ünal ve Samet Demirtaş'ı görüyoruz. Hepsine ayrı ayrı teşekkürlerimi sunuyorum ve doğru dürüst bir eksiklik, olumsuzluk vs. bulamadığımı açıkça söylemek istiyorum.

Bütün detaylar zaman, yer, duygu, karakter betimlemeleri gayet net verilmiş. Sahnelerdeki kararlar ve ışık azalmaları dahi ustalıkla işlenmiş. Bence SEBEDER'in betimleme becerisi tırmandıkça tırmanıyor gün geçtikçe. Bu işe soyunan başka kişiler ve kurumlar olduğunu duyuyor ve görüyoruz ara ara. Bu kaçınılmazdır ve olması da gereklidir belki. Ancak keşke işlerini SEBEDER kadar ciddiye alsalar. Bir de körler için bir iş yaparken

görmeyenlerin görüşlerini de önemserler dilerim. Hatta SEBEDER'in görüş ve tecrübelerinden de yararlanmayı akıl ederler ümit ederim. Çünkü SEBEDER, 2006 yılından bu yana yabancı kaynakları taraya taraya, tabiri caizse iğneyle kuyu kaza kaza bu işin kitabını yazmıştır. Aynı yolu sil baştan kat etmeye gerek var mı? Sil baştan başlamak boşa zaman kaybı olmaz mı? Bunun yerine iş birliği içinde yeni şeyler üstüne koymak daha akılcı değil mi?

Neyse ben betimleme eleştirilerime geri döneyim en iyisi. Zaten dediğim gibi pek bir şey bulamadım. Sadece şu iki husus var sizlere verebileceğim. İlki Hasan ile Hüseyin kaç yaşlarındalar?

Meryemlerin eve ilk gelişlerinde iki kardeş erkeklerin dükkâna gitmelerinden sonraki bahçedeki olayların betimlemesinde, Osman ile diğer iki çocuğun bahçede kaldığı sırada küçücük bir saniye boşluğu var aslında ama oraya bu çocukların yaş durumları sığmazdı, sanmıyorum. , Ancak masada kıymalı yumurta yedikleri sahnede betimleme seslendirmeni en son Hıdır'ın oğullarının, yani Hasan ile Hüseyin'in masanın baş köşesinde oturduklarını söylüyor. Bence burada kaç yaşlarında gösterdikleri söylenebilirdi. Üstelik kısa bir cümlelik daha yer var orada. Tahminimce biri on iki, diğeri sekiz yaşlarında olsa gerek. Ancak eski Türk filmlerinde seslendirme var hep ve bu seslendirmeler biraz değişik. Mesela Osman'ın ilk tren sahnesinde beş altı yaşlarında olduğu söylendi. Oysa ben onun sesinden de sekiz falan derdim. Ne uyuzum de mi? Ne cins şeyleri merak ediyorum. Fakat özellikle büyük çocuk filmde, defalarca kez görünüyor ve sorumluluk üstleniyor nispeten. Bu sebeple de ayrıca dikkatimi çekti doğrusu. Kaç yaşında ki ticarete amcasına yol gösterebilecek kadar bilgili ve ihtiyaç oldukça işe koşuluyor ailesi tarafından.

Bir diğer fark ettiğim şey: Veli, Meryem ve Osman'ın deniz kıyısında oldukları sahnede Veli Osman'ı bacağına oturtuyor. Orada minicik bir montaj hatası var. Çünkü "bacağına oturttu" dedikten sonra tekrar ama sadece "bacağına" diyor Emine Kolivar.

Son bir not olarak, hep SEBEDER'in işlerini mi eleştireceğiz? Gerçi bizim amacımız yapıcı olmak, sesli betimlemeyi el birliğiyle ilerilere götürmek ve bu anlamda eleştirilerimizle betimlemecilere el vermek. Bu seferki eleştirimiz GETEM'e. GETEM'deki açıklama sayfasında ayırım sayısı ve eser boyutu bölümleri yanlış girilmiş. Çok basamaklı sayılar seslendiriyor ekran okuyucu. Hayli de komik oluyor. En azından beni güldürdü her duyduğumda. GETEM direktörü

Engin Yılmaz'a dergimiz yazar kadrosunda olması münasebetiyle el altından söyleyebilirdim. Fakat söylemedim. Kıllık değil mi? Gerçi o bu yazı sizlere ulaşmadan okuyacağı için siz fark etmeden düzeltir belki ama olsun. Silmeyeceğim yazıdan bu bölümü, inat değil mi?

Bir sonraki sayıda görüşebilmek ümidiyle sevgili okuyucu. Size yazımın ortalarında söz ettiğim site bağlantıları ise aşağıda. İyi okumalar dileğiyle.

[Yeşilçam Sokağı: Gelin - FilmLoverss](#)

[gelin düğün diyet - ekşi sözlük](#)

EL-KOL HAREKETLERİYLE NESNE, ARGO TABİR, İDEOLOJİ, DUYGU VE YÖNLENDİRME İFADELERİ - 2

MURAT KEFELİ

M.K@MURATKEFELI.COM.TR

Sayı: 76, Haziran 2020

El-kol işaretleriyle bir şeyler anlatılmasına dair yazıya kaldığımız yerden aynen devam edelim...

DUYGU, DAVRANIŞ VEYA YÖNLENDİRME ANLAMI İÇEREN EL-KOL İŞARETLERİ

Okey: "Tamam" anlamına gelen el işaretidir. Başparmak havada, diğer parmaklarsa içeri kapanık biçimde yapılır. "Tamam, oldu", "Tamam, anladım", "Anlaştık" gibi anlamlara gelir. Kullanım alanı hayli geniştir. Örneğin kokpit içinde uçuşa hazır bekleyen savaş pilotu, yer görevlisinden bir emir geldiğinde anladığını ifade etmek için de yapar, bir konuda konuşurken karşı tarafın anlaşıldığını ifade etmek için de.

Otostop: Otostop çekerek seyahat eden kişilerin araç durdurmak için kullandığı işarettir. "Okey" işareti ile aynı şekilde yapılır. Ancak kol hareketlidir ve başparmak dik bir açıyla gökyüzüne değil, "saat 2" yönünü gösterir. Yol kenarında eli bu şekilde sabit tutarak da araç durdurulabilir. Ancak genelde araç yaklaşırken el saat 2-saat 7 yönünde hareket eder. Kimi zamanda aracın yandan geçişine uygun biçimde trafiğin akış yönüne doğru kol da hareket ettirilir.

In-out/yukarı-aşağı: "Okey" işareti ile aynı şekildedir. Bir davranışın trende uygun olduğunu ifade etmek için başparmak yukarı doğru bakarken el de yukarı aşağı hareket eder. Keza bir şeyin popüler olmadığı ifade edilmek istendiğindeyse başparmak zemine doğru bakacak şekilde el yukarı-aşağı hareket eder.

Tehdit/uyarı: İşaret parmağı dik biçimde açık, diğer parmaklar avuç içinde kapalıdır ve el sallanır. Genelde kızgın veya sinirli olunduğu zaman yapılır. Kişinin tarzına göre el gövde hizasında karşıdaki kişiye de sallanabilir baş hizasının hemen yanından da sallanabilir. Anneler, küçük çocuklarını bir konuda uyarmak için veya kızdıklarında, "Bana bak... bir daha yaparsan..." cümlesiyle birlikte bu işareti bolca yaparlar. "Parmak sallayarak konuşma bana!" cevabı ise bu şekilde parmağı sallayarak konuşan kişilere layık görülen bir cümledir.

Kes: Başparmak hariç tüm parmaklar birbirine bitişik olarak uzatılır, el, boğaz hizasına kaldırılır ve yataylamasına soldan sağa veya sağdan sola hareket ettirilir. Bu işaret de birden fazla anlam taşır. Birisini tehdit etmek amacıyla yapıldığında, "Boğazını keseceğim" ifadesi verirken medya ortamında yapıldığındaysa, "Artık bitir" anlamı taşır. Özellikle radyo ve televizyon stüdyolarında sunucuya konuşmasını bitirmesini söylemek amacıyla yapılır.

Para: Serçe ve yüzük parmağı kapalıyken, başparmak ile işaret ve orta parmağın uç kısmına ileri geri sürtülerek yapılan bir işarettir. Kimi zaman orta parmak da kapalı olur.

Yumuşak: "Para" anlamını veren el hareketiyle aynı şekilde yapılır. Türkiye'de popüler olup "yumuşak" anlamını kazanmasını sağlayan "Solo" marka ürünlerin reklamıdır. Reklamın son anlarında ekranın altından iki el yukarı doğru uzanır. Önce sağ el bu hareketi yaparken, "Hem yumuşak..." anonsu geçilir; sol el aynı hareketi gerçekleştirdiğindeyse, "Hem hesaplı" sesi duyulur.

Gel: Birkaç farklı şekilde yapılır. İşin özü, el veya parmağın yapanın bedenine doğru çekilmesinden ibarettir. Ancak hangisinin seçileceği ortama göre belirlenir. İlkinde el açık ve başparmak hariç parmaklar birleşik ve avuç içi yapanın bedenine dönükken havada sallanarak birisi çağrılabilir. İkincisini de anlatacağım ama öncesinde bir uyarı yapayım. Kültür Bakanı olmayı arzuladığını bir ara sık sık dile getiren ve namı-ı diğer Afrodit; yani Banu Alkan bu hareketi filmlerde yapar idi. "Kime ve neden?" diye sormanızın bir anlamı yok. Kumsalda ayak parmak uçlarının üstünde yaylana yaylana yürürken dudaklarını büzüşünün anlamı nasıl yoksa bu şekilde aktörü yanına çağırmasının da bence bir anlamı yok. Belki de kültürel derinlikle anlam kazanan bir şeydir... Anlamı olsa bile bir erkek olarak ben asla kabul etmiyorum... Her neyse; elin pozisyonu şöyle: Orta, yüzük ve serçe parmak avuç içine kapalı; başparmak kapalı

olan parmakların üstünde; avuç içi havaya doğru bakarken işaret parmağının orta ve uç eklem yerleri içe doğru kıvrılarak karşı tarafa ifade edilir.

Git: Hareketin temel mantığı elin yapan kişinin bedeninden dış yöne doğru başlayıp geri çekildikten hemen sonra tekrar dışa itilmesinden oluşur. Hızlı ve seri şekilde dış-ıç yapıldığında, "Git hadi, git" benzeri bir anlam verirken bir seferde sert bir şekilde ve hızlıca yapıldığıdaysa, "Def ol git!" anlamı taşır.

Otur: Avuç içi aşağıya doğru dönükken başparmak harici parmaklar birbirine bitişiktir. Bu şekilde büründüğünde bilekten aşağı-yukarı doğru sallanır. "Oturun çocuklar" demekten bıkmış öğretmenlerin favori hareketlerinden olmakla birlikte mütevazı yöneticilerin de odaya girdiğinde ayağa kalkan personele sık sık yaptığı bir el işaretidir. Böyle bir durumdaysa hareketin anlamı, "Kalkmanıza gerek yok" olur.

Kalk: Avuç içi havaya doğru bakarken başparmak hariç diğer parmaklar bitişikken bilek kısmının yukarı-aşağı hareket edilmesiyle yapılır.

Selam: Kızılderililer tarafından kullanıldığı iddia edilen bir selamlama hareketi vardır. Nasıl ki Japon kültüründe iki kol yanlardan aşağı sarkarken kırk beş dericilik bir açıyla gövdenin öne doğru eğilmesi bir selam verme biçimiye, avuç içi öne doğru bakacak şekilde açık ve bitişik parmaklar da benzer bir anlam taşır. "Selam Dünyalı!" repliğine eşlik eden hareketin de ta kendisidir.

Tai selamı: Laf arasında Japonların selamlama biçiminden bahsetmişken bunu da araya sıkıştırıyım dedim. Adından tam emin değilim; "tai" de olmayabilir. Sol el parmaklar bitişik ve parmak uçları havayı gösterecek şekilde tutulurken yumruk yapılmış sağ el, sol el avuç içine konur. Sağ elin üst kısmı havayı gösterir.

Ninja selamı: Bunun da adından emin değilim. Çin-Japon-Kore kültürlerinden birine ait. Parmaklar açık ve bitişikken avuç içleri birbirine yapıştırılarak göğüs hizasında tutulur ve bu esnada omuzdan kaynaklanacak şekilde öne doğru hafifçe eğilir.

Reverans: Ortaçağ ve sonrasında çoğunlukla saraylarda sergilenen bir selamlama biçimidir. Hangi ayak arkada oluyor ya da bir kuralı var mı, hiçbir fikrim yok. Ama işin özü şu:

Sağ ayakucu, sol ayağın topuğuna gelecek şekilde yerleştiriliyor ve sonrasında dizler kırılarak on on beş santim kadar eğiliyor.

Mösyö selamı: Tabii ki böyle bir tanım kesinlikle yok! Atış menziline geniş tutayım dedim. Ortaçağ'dan itibaren Avrupa kültüründe baş göstermiş bir selam verme biçimi. Filmlerdeki sahnelerden yola çıkarak bunun tamamen burjuvalar tarafından yapıldığı kanısına varabiliriz. Genellikle erkeğin, kadınla tanışması anında yapılmış. Sol el yumruk biçiminde bele yerleştirilir; kadının eli hafifçe tutulur ve parmaklarının orta eklemine denk gelecek şekilde bir öpücük konulur. Bu aşamada kadının eli fazlaca kaldırılmaz; erkek yaklaşık kırk beş derecelik bir açıyla öne doğru eğilerek öper.

Asker selamı: Tüm parmaklar bitişik ve gergindir. Avuç içi aşağı doğru bakarken el, kaşın hemen sağ tarafına bilek kısmı "saat 4"ü gösterecek konumdadır. Askerlik yaparken, selam verme anında başparmağını eklem yerinden hafifçe kırmadığı için çavuştan dayak yediğini iddia edenler de yok değildir.

Güle güle: Avuç içi, "Güle güle" dediğimiz kişiye dönük olacak şekilde parmaklar açık olarak el sağa sola doğru sallanır.

Baş baş: Bebekler için kullanılan bir hareket olmakla birlikte yeri geldiğinde "Eyvallah, h ben gidiyorum" benzeri anlamlar da taşır. İşaret, orta ve yüzük parmağın alnın sol veya sağ üst kısmına birkaç kez vurulmasıyla yapılır.

Merhaba: "Güle güle" anlamını veren el hareketinin aynısıdır; aradaki tek fark bu işaret o an uzaktan görülen bir arkadaşınızın, sizi fark etmesi amacıyla el sallamanızdan ibarettir. Yani eli sallarken de bir nevi, "Merhaba, selam!" dediğiniz varsayılır.

Yemin: Çoğunlukla Batı kültüründe kullanılan bir işarettir. Dini bir anlamı olmasına rağmen yeri geldiğinde, "Söz veriyorum" anlamı da taşır. İslam kültüründeki Kuran'ı Kerim'i üç kez öpüp alna koyma hareketinin Hristiyanlıktaki karşılığıdır. Yanlış hatırlamıyorsam sol el İncil'in üzerine konurken sağ el "selam" anlamına gelen işareti yapar.

Vatansever: Aslında tam olarak "vatansever" anlamı taşıdığını söylemek yanlış olur. Yeri geldiğinde "gönül", "kalp", "aşk" ifadeleri de taşır. Amerikan filmlerinde stat veya benzer

sahnelerde milli marşlar söylenirken kişilerin sağ elini kalp üstüne koymasından dolayı milliyetçi bir hareket olarak algılanmaktadır.

İşaret: Bir şeyleri işaret etmek amacıyla yapılır. İşaret parmağı dışındaki tüm parmaklar avuç içine alınır. İşaret parmağı ise gösterilmek istenen şeye doğru bakar.

Sıra sende: Bu da bir tür işaret ediş. Ancak parmakla göstermek yerine elin bütünüyle yapılır. Parmaklar bitişik ve el açık pozisyonudadır. El, yapan kişinin kendi bedeninden karşısındaki kişiye doğru bir kez açılır. Kimi zaman göğüs hizasından yapılırken kimi zamanda serbest biçimde gerçekleştirilir.

Sessizlik: Hâlâ kullanılıyor mu, hiçbir fikrim yok; eskiden hastanelerin tüm koridorlarında en az bir tane, "Sessiz ol" anlamına gelen fotoğraf olurdu. Hemşire başlığı takmış ciddi suratlı bir kadın fotoğrafıydı. Diğer tüm parmaklar kapalıyken işaret parmağının ucu havaya dönükken dudanın üstüne konulmasıyla yapılır. Bu işareti yaparken aynı zamanda dudaklarınızı büzerek öne doğru uzatmanız hâlinde, "Sen benim tahtımı elimden almaya mı çalışıyorsun!" diye çığlık atarak üzerinize sıçrayan Banu Alkan tarafından linç edilebilirsiniz.

Konuşma: Avuç içi dudanın üzerine örtülerek ifade edilir.

Oh olsun: Parmaklar açıkken elin göğüs hizasından aşağı doğru sürtülmesiyle anlam kazanır. "Oh olsun", "canıma değsin" gibi ifadeleri işaretle anlatmak için kullanılır.

Çevir: İşaret parmağı hariç tüm parmaklar kapalıdır. İşaret parmağı havayı gösterirken kendi çevresinde döndürülür.

Baş dönmesi: Baş dönen kişi konuşmadan karşısındaki kişiye durumu anlatmak için kullanır. "Çevir" anlamına gelen el işaretinin baş hizasında yapılanıdır.

Karıştır: İşaret parmağı hariç tüm parmaklar kapalıdır. İşaret parmağı zemini gösterirken kendi çevresinde döndürülür. Yeri geldiğinde "kaşık" anlamını da verir.

Baş ağrısı: İki elin işaret ve orta parmakları şakaklara yerleştirilip hafif daireler çizilerek ifade edilir.

Pişmanlık: İki elin avuç içleri alnın üstüne yerleştirilip parmaklar başa doğru açık bırakılır. "Ben ne yaptım ya!" benzeri anlam ifade ettiği gibi bazen baş ağrısı olarak da yorumlanır.

Düşünceli/yorgun: başparmak şakaktayken elin diğer parmaklarını alında sürtmek görsel olarak yorgun veya düşünceli ifadesinin verilmesinde kullanılır.

Tokat: Parmaklar açık ve birbirine bitişikken havada hafifçe sallanır. "Geliyor beş kardeş..." cümlesini duyduysanız o an bu işaretin yapıldığından emin olabilirsiniz.

Çenebaz: Çok konuşan kişilere bunu ifade etmek için yapılan bir harekettir. Avuç içi zemine bakarken dört parmağın uçları başparmağın ucuyla birleştirilir ve tıpkı çene hareketi gibi bu iki grup yukarı aşağı kıpırdatılarak birbirine vurulur. "Bıdı bıdı konuşma" "çaçaron" gibi ifadeleri karşılar.

Başlamaya hazırım: Genelde klavye veya el ile yapılan ya da süreye bağlı olan işlere başlamadan önce yapılır. Birazdan girişilecek olan iş için egzersiz yapar edasıyla parmaklar hayali bir klavyenin üzerinde gezdiriliyormuş gibi birbirinden ayrı biçimde ileri geri hareket ettirilir.

Ayrı ayrı: İki elin başparmakları ortadaki eklemler üzerinden birleştirilir. Başlangıçta işaret parmaklarının uçları da bitişiktir. Daha sonra sol elin işaret parmağı sola, sağ elin işaret parmağı ise sağa doğru çekilir. "Hayır", "Ayrı ayrı takılalım" benzeri anlamlar taşır.

İki kişinin arasını yapma/flört teklifi: Her iki elin avuç içi yere bakarken işaret parmağı harici parmaklar kapatılır. Ardından işaret parmaklarının yan tarafları birbirine sürtülerek ileri geri hareket ettirilir. "Aramızı yap", "Sen ve ben hı?" gibi anlamlarda kullanılır. Osmanlının son dönemlerini anlatan filmlerde veya tiyatrolarda yer bulan bir flört teklifi işareti olarak da bilinir. Özellikle kadın ve erkek konuşamayacak kadar uzaksa; erkek, işaret parmağıyla önce kendisini, ardından kadını gösterir ve sonrasında iki işaret parmağını birbirine sürterek flört teklifini bildirir. Sonra ne olur? "Hıh, seninle işim olmaz" anlamına gelen bir yüz ifadesi ile karşılaşılır.

Küsmeye: Orta parmağın ucu, işaret parmağının uç kısmının üstüne bindirilir. Çocukların sıkça yaptığı bir el hareketidir. "Küstüm işte" anlamına geldiği gibi "Boz hadi, boz da küseyim!" diyerek üst üste binmiş parmaklar öne doğru uzatıldığı da olur.

Üşüme: Kollar, dirseklerden gövdeye yapışırken parmakların hepsinin açık olduğu el birbirine sürtülerek yapılır. Bu hareket esnasında omuzlar da yukarı kaldırılabilir.

Titreme/korkma: Yapıldığı yere göre anlamı değişir. "Çok üşüyorum", "Titriyorum", "Ürperdim", "Tüylerim diken diken oldu", "Korktum" gibi anlamları verir. Kollar dirsekten kırılır ve gövdenin yanlarına iyice yapıştırılır. El, yumruk şeklindedir. Bu pozisyondayken senkronize bir biçimde yumruk şeklindeki eller göğüs hizasında birkaç kez sağa-sola sallanır.

Çok sıcak: El parmakları açık ve bitişiktir. El, yüzün yakınında tutulur ve yelpaze gibi sallanır.

Tetikçi/sıkarım: Tabanca tutan elin tetiği çekmesine benzeyen harekettir. "Sıkarım" derken yapılır ya da bir işte maşa olan kişi ifade etmek için de kullanılır. İşaret parmağı dışındaki parmaklar yumruk şeklindedir. İşaret parmağı orta eklemden kırıkken ileri geri hareket eder.

Yok/bilmem/ne yapayım: Başlıktan da anlaşılacağı üzere birçok anlamı olan bir imgedir. İki el öne doğru avuç içleri birbirine bakacak şekilde tutulur ve sonrasında avuç içleri havaya bakacak şekilde çevrilir. Çevirme anında da omuzlar yukarı doğru kaldırılır. "Ne bileyim?", "Bilmiyorum", "istediğin şey bende yok" gibi anlamları ifade eder.

Çakarım: Yumruk yapılmış el omuz hizasına kaldırılarak orada tutulur. "Akıllı ol, bir çakarsam görürsün", "Kodum mu oturturum ha" gibi ifadeleri verir. Genelde ağız dalaşı esnasında olayın fiziksel şiddete dönüşmesi öncesinde uyarı amaçlı veya tamamıyla artistlik olsun diye yapılır. Riskli bir harekettir. Hareketi yaptığımız kişinin refleksleri güçlü, kontrolü yavaşsa aynı şekilde karşılık verir ama o kaldırdıktan sonra omuz hizasında tutmaz, direkt geçirir.

Didişmek: İki çenebazın gereksiz yere birbiriyle ağız dalaşına girdiğini veya iki kişinin çok konuştuğunu ifade etmek için yapılır. Parmak uçları birleştirilir ve her iki elin birleşmiş parmak uçları birbirine birkaç kez vurulur.

Iınıh olmaz: "İstemiyorum", "Olmaz!" benzeri anlamları ifade eder. Elin tüm parmakları ortadaki eklem yerinden kırılarak yarım yumruk yapılır. Avuç için zemine doğru bakarken başparmak dışındaki dört parmak yukarı doğru bir veya birkaç kez hareket ettirilir.

Ah ah: Benim en sevdiğim hareketlerden biridir bu. Hele ki yapan kişi yaşlı bir teyze olursa çok eğlenceli bulurdum. Bir el açıkken diğer elin sırtı, açık olan elin avuç içine üç dört kez vurulur. O esnada da "Ah ah! Sorma neler oldu?", "Vah vah, çok kötü olmuş" tarzı cümleler dile getirilir.

Teslim ol: Filmlerde de sıkça kullanılır. Kollar omuz hizasında havaya kaldırılır. Eller açık, parmak uçları havayı, avuç içi ise karşıyı gösterir. "Silahını bırak" benzeri uyarıdan sonra kişi bu hareketi yaparak ellerinin boş olduğunu karşı tarafa gösterir. Bunun dışında normal gündelik hayatta da kullanıldığı olur. Bir arkadaşla konuşulurken karşı taraf söylenenleri yanlış anlayıp ona saldırgan bir ifadeyle yaklaştığınızı düşündüğünde bu hareket yapılarak, "Sakin ol. Kötü bir şey söylemedim" anlamı taşınması sağlanır.

Kış kış: "Git" anlamını veren el işaretinin daha seri şekilde tekrarlamasıyla oluşur. Bu hareketin tam anlamıyla hakkını vererek yapan ve aynı zamanda da yakışan tek kişi Adile Naşit'tir. Çünkü hareketi yaparken "kış kış" demek dışında bir de ek olarak yüz imikleri hareketin anlamını arttırır. Ne güzel derdi Adile Teyze, "Kış Kış git! Gelme!" diye.

Hey gidi günler hey: El, "tokat" işaretinde olduğu gibi açık, parmaklar bitişiktir. Avuç içi sola veya sağa bakacak şekilde dururken el bilekten birkaç kez çevrilir.

BEYAZ BASTON VE ERİŞİLEBİLİRLİK FESTİVALİNDEN İZLENİMLER 8

Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali Gönüllüleri

Sayı: 76, Haziran 2020

Küçüklüğümden beri, insanda bir eksiklik varsa mutsuz olur, yapmak istediği şeyleri yapamaz gibi düşüncelerim vardı. Son dönemde bu düşüncelerim değişmeye başlamıştı. Hayatımda görmediğim kadar görme engelli insan görmüş, daha önce hiç konuşmamışken konuşma fırsatı elde etmiş oldum. İlk olarak görme engellilerin de katılmış olduğu sertifika programında daha sonra da Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali'nde gönüllü olarak bulundum. Beni böyle organizasyonların çok etkilediği, hayatıma farkındalık getirdiği sonucuna vardım. GETEM'de gönüllü olan görme engellilerin samimiyeti, çabaları... Aslında kısaca her şeyi beni çok etkilemişti. Festivalde geçirdiğim bir gün boyunca da engelli diye tabir edilen insanların ne kadar çok şeyi başarabildiğine ve engelleri ortadan kaldırabildiklerine şahit oldum. Hayata pozitif bakan, güler yüzlü pek çok insanla karşılaştım. Alanında kendini çok geliştirmiş insanlarla karşılaştım. Birlikte hareket edip beraber bir şeyler yapmanın heyecanını tattım. Uygun şartlar oluştuğunda birlikte yaşamın kolaylaştığının kanıtını festivalde görmüş oldum. Herkesin eşit haklara sahip olduğu ve engellilerin hakkı olana erişebilmesi için mücadele edilmesi gerektiğini bir kere daha anladım.

Festivalde Engelsiz Erişim Derneği standında Ramazan Bey ile misafirleri karşıladık. Daha önce hiç böyle bir erişilebilirlik/farkındalık etkinliğinde bulunmamıştım. İlk kez bu kadar fazla engel grubunun bir arada olduğu bir grupta bulundum. Birçok insan standımıza uğradı. Standımızda bulunan erişilebilir oy pusulaları insanların çok ilgisini çekti. Ve engelli/ engelsiz bir çok insan denemek istedi. Özellikle çocuklar ve görme engelliler tarafından büyük ilgi gördü. Fakat beni en çok etkileyen iki durum yaşandı. Bunlardan ilki 30 yaşında bir görme engelli

beyefendi standımıza geldi ve ilk kez tek başına oy kullanacağını söyledi ve oyunu kullandı. Hatta ilkinde tam olarak boşluğa denk getiremediği için parmağını kanattı ama o kadar hoşuna gitti ki sürekli ara ara standımıza gelip denemek istedi. Biz de her seferinde ona bu imkanı vermeye çalıştık. Hayatımda yaşadığım en değerli anlardan bir tanesiydi o anlar. O mutluluğa tanık olmak beni bu tarz projelerde daha çok bulunmaya ve erişilebilirlik alanında daha çok çalışmaya teşvik etti. Diğer etkilendiğim olay ise bir aile geldi standımıza. 10 yaşındaki kızları görme engelliydi ona da oy pusulasını denetmek istediler. Ve o aile o kadar olgun, o kadar bilinçliydi ki hayran kaldığımı söylemeden edemedim. Asla çocuklarına müdahale etmeden sadece ona gerektiği noktalarda yardımcı olarak onu sınırlandırmadan oyunu kullanmasını izlediler. Kızlarının o anlarının fotoğraflarını çektiler. O aile bizi o kadar etkiledi ki Ramazan Abi ile ne kadar güzel bir ebeveyn olduklarını söylemeden edemedik.

Son olarak şunu eklemek isterim ki o günden beri umut doluyum. Yanlış olan ya da yanlış bilinen her şeyin ortadan kalkıp herkes için eşit ve erişilebilir bir hayat konusunda gerçekten umut doluyum.

Festival genel olarak hem çok bilgilendirici hem de keyifliydi. Aslında üzerinde biraz düşünüldüğünde, oyunları, haritaları, kitapları, temel hakları erişilebilir yapmanın o kadar da zor olmadığını fark ettim.

İnsanları engellemediğimizde ortaya çıkan sonuçların ne kadar iyi olabileceğini de görmüş oldum.

Stantlar gerçekten çeşitlilik açısından eşsizdi. Hatta insanlara lütfen yeni fikirleriniz varsa paylaşım dediğimizde, her sene geldiğimde hayal gücümün üstünde şeylerle karşılaşıyorum, bir yetişebilsem ben de fikir söylemek istiyorum diye yanıt veriyordu.

Uyarlanan şarkıları hep beraber söylemek de çok keyifli idi. Cumartesi günü Engelsiz Erişim Derneği standında görevliydim. Oy verme konusundaki engelleri ortadan kaldırmak ve

erişilebilir bir oy verme sağlamış olmak festivale gelenlerin çok hoşuna gitti. Oy gizliliğini ihlal eden refakatçi kuralı yerine daha sağlıklı bir alternatif de sunulmuş oldu.

Festivalin ilk günü arkadaşımın ben sosyal medya ve fotoğraf bölümünde görevliydim. İkimiz de cuma günü sabahtan Güney meydanda hazırдық. Günün çok yoğun geçmeyeceğini düşünüyorduk nedense, çünkü aklımıza fotoğraf bölümü denince bir kaç kare fotoğraf çekmek gelmişti. Ancak Çağrı Hoca'yla karşılaşınca ve konuşunca işin öyle olmadığını hemen anladık.

Festival günü önce Festival marşıyla başladı. Dakikalar geçtikçe kalabalık çoğalmaya başladı herkes hep bir ağızdan festival şarkısını söyledi, "Ciao Bella" şarkısının "Festival" versiyonunu ilk defa orada duydum, alkışlarla ve dans figürleriyle eşlik ettim, baya eğlendim. Her anı kayıt altına almak, canlı yayın başlatmak, fotoğraf çekmek istiyorduk İlke ile. Çağrı Hoca'ya hemen Instagram'dan paylaşım yapmalıyız dedik. İşin içine girdikçe İlke de ben de daha fazla ne yapabiliriz diye düşünmeye başladık, her standı tek tek gezdik, herkesle sohbet ettik. Spor standında futbol oynadık, dokuma havlulara, gömleklere dokunduk. Müzik aletlerini QR kodu kullanarak dinledik, Braille baskı okumayı öğrendik, 3 boyutlu hücre ve organelleri gördük ve bolca fotoğrafladık, kısaca yaptıkça daha da fazla yapmak istedik. Tek tek stantlarla konuştukça ve Instagram'dan, Facebook'tan bildirim paylaştıkça, insanlar yanımıza gelip "Bizler de birkaç fotoğraf çektik sosyal medyada paylaşabilir misiniz?" diye sormaya başladılar. O kadar mutlu olduk ki İlke ile, Çağrı Hoca'mız her zaman bize destek oldu hep bizimleydi, o gün en büyük destekçimizdi, bizi çok motive etti.

Festivalin en değerli mesajı "normal" denilen algıyı yıkmak , her bireyin özgürce ve tek başına hareket etme hakkına sahip olduğunu anlatmaktı ama en önemlisi Instagram'da da bol bol hashtag olarak kullandığımız "Ne sınıflandır ne sınırlandırdı." Grup olmanın gücünü, istenildiğinde çok güzel işler çıkabileceğini, birlikten kuvvet doğduğunu O gün bir kere daha anladım.

Engin hocam size yaptığımız her şey için, emeğiniz, eforunuz için ve beni de bu parçaya dahil ettiğiniz için çok teşekkür ederim.